1947 Yılı C. H. P. Sanat mükâfatı musabakası

1 — C. H. P. Genel Sekreterliğince bir piyes müsabakası açılmıştır.

2 — Bu müsabakaya 1940 yılından sonra yazılmış ve basılmış veya basılmamış, oynanmış veya oynanmamış yalnız telif eserler kabûl edilecektir.

3 — Müsabakada birinci gelene 3,000 ikinci gelen 2,000 ve üçüncü gelene de 1,000 lira mükâfat verilecektir.

4 — Bu müsabakaya katılma şartnameleri C. H. P. Genel sekreterliğinden ve bütün Halkevi Başkanlıklarından alınabilir.

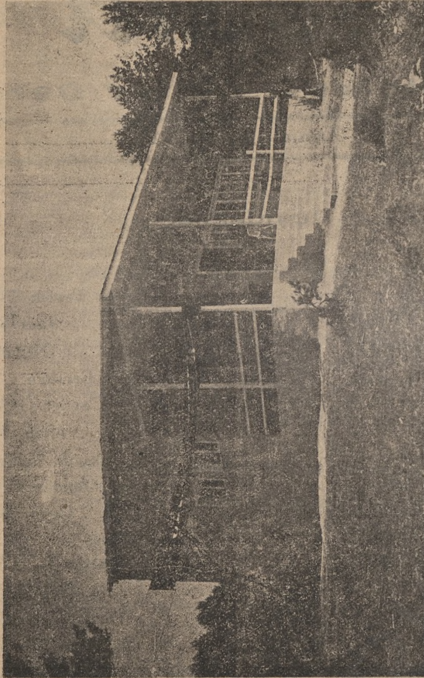
Abant

Bolu Halkevi Kültür Dergisi

Sayı : 12 Kasım - Aralık 1946 Cilt : 2

İçindekiler

Adını aldığımız ve her sayımızda kendisinden bahsettiğimiz "Abant„ Gölünde bir köşk

1946 Yılı Biterken

Dıvardaki takvimin her gün bir yaprağı, her yıl sonu geride kalan kartonu, mihaniki bir intizamla kopar, koparılır ve bunların üzerinde görür gibi olduğumuz günler ve seneler uçar, anıldıkları, adlandırıldıkları rakamlarla beraber geçer ve birdaha geri gelmemek üzere yürür gider... Bu devamlı ve intizamlı hâdise insan görüşünde bir başka ifade taşır, kâinat ve tabiat karşısında bir başka ad takınır. Asırların ve senelerin sayısı dünyanın ihtiyarladığını zannettirir. Hakikatte ise geçen ve tükenen ancak canlıların ömürleridir.

(Kendi gibi devranı bitmekte sanır insan!.)
(Âlem yine ol âlem, Devran yine ol devran.)

Biten 1946 yılı; Dünya ölçüsünde siyasî hareketlerle dolu, kıtalar ve milletler içinde ve işinde, İkinci Dünya Harbinin tashih veya tasfiye edilememiş bin türlü arızasiyle yüklü olarak geçerken Türkiye Siyasî hayatında da tarihî inkişaflar kaydetti. Tek dereceli seçim, muhtelif Partilerin teşekkülü ve bu arada Belediye, Milletvekili ve Genel Meclis seçimleri. Memleketimizde ilk defa yapılan tek dereceli seçimlerde Türk Milleti büyük bir olgunlukla imtihanını verdi. Türk inkilâbı, başladığı kadar hamleli, eserleri kadar başarılı olarak devam etmektedir.

Abant dergimiz 1946 yılı ile beraber ikinci cildini bitiriyor. 1944 yılının Ağustos ayının sonunda ilk sayısı elinize verilmiş olan bu dergi, bilhassa baskı ve resim bakımından dar imkânlar içinde C. H. P. Genel Sekreterliği ve Bolu Halkevi ile değerli yazı yardımcılarının büyük himmetlerinden kuvvet alarak, iddiasız fakat itinalı çıktı ve çıkarıldı.

Dergiyi mümkün olduğu kadar çok tanıtmak ve okutmak istedik. Epeyce muvaffak olduk. Bu gün elinizde bulunan şu ikinci cildin son sayısı, gözle görülür ve elle tutulur kadar eski sayılardan daha ileri vasıftadır. Bu (Daima daha ileri ve daha iyi) parolamızın her sahadaki tecellisine muvazî bir harekettir. Önümüzdeki sayı daha iyi, önümüzdeki cilt daha mükemmel olacaktır. Bu dergiyi yalnız hazırlayıcı ve yazıcılar değil, Bütün okuyucular da benimserlerse beklediğimiz tekemmül daha çabuk ve netice müsbet olur.

1946 yılını hatıra ve hafızalarımıza terkederken yarın giren 1947 yılının Abant' ın Bütün okuyucularına, Büyük Türk milletine ve Dünyaya hayırlı ve uğurlu olmasını dileriz.

ABANT

Gökçesu

Ahmet Tevfik Tunçok
Asliye Hukuk Yargıcı

Yeşil yurdun, Yeşil Bolu'nun öz parçası, Kadifeyi andıran zümrüdî dağların engin yamaçlarını ve eteklerini yıkayan gök rengi, mas mavi çayın şırıltısı ile ninnilenen emsalsiz zarif köylerin beşiği, Efendi yaşamasını, Yiyip içmesini iyi bilen bahtiyar insanların diyarı Gökçesu!.

Sıra sıra, Sırt sırta yükselen dağları semanın nazarlarından saklayan muhteşem âbideler gibi dim dik, Mağrur ağaçlarla süslü, Zümrüt ovacığın çerçevelediği vâdinin göksünde köpüklere bürünerek Göz alarak akan pırlantası, Çayın, eteklerini öptüğü Vâdiye iri taşlar gibi dizilmiş ter temiz evleriyle, Köyleriyle, cennetin yer yüzündeki örneği, bahtiyar meleklerinin birer barınağı, Birer yuvası Gökçesu!...

Gökçesuda bir tabiat güzelliği

Gökçesu!.. Su, Göğe; Gök, Suya; benzerse güzeldir. Fakat Gökçelik ise her ikisinin ahenkle birleşmesinden doğan olgun güzelliğin, Göğün, Suyun şâh eseridir.

Bu güzel diyarda, O parçanın sayılmış ve sevilmiş simalarıyla vazifeten dolaşıyorum. Yolsuzluğun iztiraplarıyle kıvrana kıvrana yanan, Sayın Rollas'ın himmetiyle biraz nefes almışa benziyen Gökçesu'ya son hududdan medenî bir vasıta ile giriyoruz. Beşus ve vakur simalı köylüler, Devletin sadık ve vefakâr adamları; Türk Milletinin İcrayı kaza ve İtayı hüküm yetkisi verdiği adamı, üstün, İlâhî bir varlık gibi karşılıyor. Otomobilin sesini duyan yaşlı, Genç, Kadın, Erkek köylerine gelen medeniyet müjdecisinin getirdiği müsafiri görmeğe koşuyor ve selâmlıyor.

Sözler bir, Kalbler bir, Simalar beşuş;.. Bir Türk'ün en basit fakat en asîl hasleti;.. Misafirperverliğin tezahürsüz, içten gelen gösterileri ile karşılaşıyoruz. Köyün en iyi mevkiinde, En iyi yapılmış ve döşenmiş, Oturacak, Yatacak yeri en müsait evine davet ediliyoruz. Misafir gelir ona çıkarırız diye göz bebekleri yavrularından bile esirgedikleri ne yiyecekleri varsa onlar sofraya taşınıyor.

Aşçı denilince Bolu - Gökçesu hatıra gelir. Hakikaten öyle. Yediğimiz yemekler en lüks lokantanın vitrinlerinde göz kamaştırıcı haşmetiyle kurulanlardan üstün, servis çok mükemmeldir.

İlk işimiz bu köyde, (Baba Hızır)dadır. Sabahleyin, Ağalar köyü yoliyle Salı pazarı'na, Oradan Çakırlar'a ve sonra Avdanlar'a geçiyor ve geceyi aynı şartlar içerisinde orada geçiyoruz. Artık buralarda yol yoktur. Atın sırtında inişli, çıkışlı, Taşlı, Çamurlu patikadan gidiyoruz. Sudan geçiyor, içindeki taşlara, Hayvanlarımızın ayaklarına sarılan, Köpüre köpüre akan dere gâh şırıltı, gâh hışıltı ve gürültü ile akıyor. Dağlardan gelen kuş seslerine bir ahenk katıyor.

Aynı yol, Aynı ahenk!.. Bölükviran;. Karakaya;. Kayabükü köylerini, Turna, Elemen dağlarını, Ağaçları semaya ser çekmiş ormanlarını geziyoruz ve nihayet bir saatlik bir mesafeyi yolsuzluktan manda arabasıyle dokuz saatte kat'ederek bitgin ve bitap Çaydut mevkiine ve oradan yine medenî vasıtaya atlayarak sür'atle şirin Bolu'ya dönüyoruz.

Dağların zirvesine dolanarak çıktığımız zaman yine ağaç dallarından şemşiyemiz, aşağıya, yana baktığımızda kıvrıla, kıvrıla akan şerit halinde güneşin parlak şuaı altında bir elmas gibi pırıldıyan deremiz var. Nereye uzansan bir bulut gibi, Bir gölge gibi bunlar bizi takip ediyor. Meleyen kuzular, kişneyen taylar, Akşamı, özledikleri analarını soruyor. Saatlerin, Kilometrelerin bitip tüketemediği bu güzellikler ömrünce insanı mestetmeğe kâfi. Bütün bu güzelliklerin unutulmaz izleri dimağımda klişeleşmiş bulunuyor. Yeşil yurdun, Güzel Bolu'nun eşsiz bucağı Zümrüt Gökcesu!. Dünya durdukça, Türklüğün, İnsanlığın nümunesi olarak dur. Taşın toprağın cevher olsun.

Dil - Edebiyat

Gerede'li (Âşık Figanî) nin Manzum şikâyet dilekçesi

Şadi Varlık

Figanî de, ustası Derdli gibi ömrünün yarısından çoğunu seyahatlerde geçirdi. Sazı dinlenilir, sözü ve sohbeti beğenilirdi. Muhabbet meclislerinde yeri üst bucakta idi. Ruhları büyülemesini biliyordu. Fakat tabiatta dört başı mâmur ne var ki?.. Mutlaka bir tarafı ya çatlaktır, ya kırık.. Ya eziktir, ya bozuk.. Mükemmel bir şey yok. İnsan da tabii bu değişmez kanunun hükmü altında.. Kusursuz adam melektir. Melekte yer yüzünde bulunmaz. Bunun için insaf ve müsamahanın terazisini elden bırakmamalıdır.

Figanî, haraba kul olmuş her âşık gibi bâdeperestti. Hattâ bir manzumesinde de itiraf ettiği gibi babasından kalma her malını satıp meyhaneye vermiş. Gece gündüz çalışıp kazandığı beş on, yirmi kuruşu fincandan geçirmişti. Sarhoşluk onu perişan etmişti.. Bu rezalet gömleğini bir türlü çıkarıp atamıyordu. Gittiği yerlerde iki üç günden fazla kalamıyordu.. Parası koynuna, Sazı boynuna, incitmeden, gücendirmeden başka İle yolcu ediliyordu.. O, güzele, güzelliğe vurgundu. Görünce dayanamıyor, kim olursa olsun hemen aşkını ilân ediveriyordu. Başına gelenler hep bu yüzden geliyor, muhitin kaba, anlayışsız bazı insanları tarafından taşlanıyor, hatta dövülüyordu.. Dilinde :.. Yüreği bir kaynak dibi gibi ışıl ışıl.. Gel bunu İlin hoyratlarına anlat..

Bir gün aklına esiyor.. Karadeniz Ereğlisi'ne gidiyor.. Köylüsü, Kentlisi, zengini fakiri peşinde.. Bir gece, eşraftan; İdare Meclisi azası bir zat evine çağırıyor.. Gülüşmeler, şakalaşmalar.. Derken hava birden değişiyor.. Karadeniz bu.. Alımı, çalımı belli olmaz.. Zavallı şairi adam-akıllı pataklıyorlar. Merdivenden yuvarlıyorlar.. Tokat tekme kapı dışarı ediyorlar.. Gecenin ayazında.. Ayak incinik, kol kırık; sabahlara kadar inliyor.. Sabahleyin kendisini tanıyanlardan bir iki kişinin yardımıyle bir han odasına yatırılıyor. Bu hakaret yüreğinde onulmaz unutulmaz bir yara açıyor. Devir, bey, ağa devri . Kimi kime şikâyet edeceksin?. Hak , gülerler adama :. Adalet; hangi taş katı ise başını ona vur.. İşte Figanî, yaralı kelbinin iniltilerini bu karanlık devrin karlı dağlarından aşırmış, yok edilmek istenilen hakkını bağıra çağıra zorla almıştır. O gün için gerçekten büyük bir mânâ taşıyan bu olay, bu gün gelmekte bize pek kolay.. Çünkü kanun hakim.. Yargıç Adil.. Bir de dünü düşünün.. Dağı devirmek kadar güç.. Figanî'nin manzum şikâyet dilekçesini bu noktai nazardan adalet tarihimiz için bir vesika değerinde buldum.. Yazıyorum..

Vilâyet Şahısın geldim kapından gitmezem vallah!
Cemili ömrü devletle müşerref eylesin Allah.
Senin feyzin yüzünden hakkıma halk olsun âgâh,
Nazar kıl arzuhalimde hilafım yok kasem billâh;
Benim davamı fasleyle nizamen hasbeten lillâh,
Bihakkın surei İnna fetahnâ bâe Bismillâh..

Mecâlisi Bolu dâvama bakmadı, Bakılmaz hâlâ,
Kocattı on iki mahtır süründürdü beni âlâ..
Rızayı hak için muhbirlerim hâzır iken bu gün,
Huzuru devletinde eylerim feryadü vaveylâ.
Benim davamı fasleyle nizamen hasbeten lillâh,
Bihakkın surei İnna fetahnâ bâe Bismillâh.,

Benim hasmım İdare Meclisi âzası bir âdem.
Mukavvî, iltimas zahir, Bilâ havf, Müftüden akdem..
Cinayet meclisi oldu mesavide ana mahrem,
Garibü bikesim kaldım mükedder hâl ile epsem..
Benim davamı fasleyle nizamen hasbeten lillâh,
Bihakkın surei İnna fetahnâ bâe Bismilâh..

Aziz başın için dâvam mülevves oldu tathir et,
Gerek hasmım, gerek muhbirlerin celbinde tahrir et!
Diğer bâba düşürme kıl kerem bâbında tedbir et...
Adâlet hâteminle arzuhalim şerhü temhir et..
Benim dâvamı fasleyle nizamen hasbeten lillâh,
Bihakkın surei İnna fetahnâ bâe Bismillâh..

Ebâ an ced tâhir olan hiyanetle hitap etmaz,
Ne denlû ağniya olsa tefahurla cevap etmez;
Yıkıp bir kimsenin cismin harap ender harap etmez.
Ricâli Sadık -ı devlet olanlar irtikâp etmez..
Benim davamı fasleyle nizamen hasbeten lillâh,
Bihakkın surei İnna fetahnâ Bâe Bismillâh..

Size bizden dua, Sizden Atâ lütfu inayettir.
Selâmet isterim derdim hikâyettir, Şikâyettir;
Ne emreyler isen emrin göz üstünde, adâlettir.
«Figanî» âciz ednayım, işim emre itaattir..
Benim dâvamı fasleyle nizamen hasbeten lillâh,
Bihakkin surei İnna fetahnâ Bâe Bismillâh..

Dostlara Mektup

Dağ başında günümüzü
Bulutlarla dost, bulutlarla ortak yaşıyoruz.
Ve insanlardan ziyade.
Bulutlarla anlaşıyoruz.
Bulutlar bana benim kadar yakın
İnsanlar bulutlar kadar uzak.
Güç şey dağ başında yaşamak.
Girip yalnızlığın kınına
Ve bakmak rüzgârlarla bulutların akınına
Dert oluyor, içime dert.
Yaman olur dağ başının akşamı
Rüzgâr hazin türküler söyler
Hatıralar anlatır sıladan.
Deli eder adamı
Aman akşam rüzgârı
Canım akşam rüzgârı
Vargit Boluya
İlk sevgilinin gözlerinden öp,
İlk sevgiliden haber al getir.
Artık kâr etmez oldu bu başa
Ne rakı, ne hayâl, ne şiir.
O bir yanda, anam bir yanda
Ben bir yanda
Ve bir yanda bulutların mükellef seyri

Gözlerim perde perde ıslanır.
Zamanla değişir dünya
Degişir bu renk bu ıtır.
Nemene hasrettir ki bu
Ve nasıl derttir ki bu
Aylar geçer, mevsimler geçer
Bu hasret, bu dert geçmez.
Hendesesini değiştirdi aynalar.
Görünmez oldu anne dizi
Yar gözü, dost eli,
Bir başka minvalde esiyor rüzgâr
Alıp içimden ümidi, hayali.
Mihrak noktası değişti mevsimlerin
Aynı müntehada değil bu öten kuş
Uçan böcek
Açan çiçek :
Nerede başladı bu dünya,
Nerede bitecek.
Ve gene dostlarım gene
Daha üç sene
İnsanlar sizden yana
Bulutlar benden yana düşecek

Necmi Eren

BOĞAZİÇİ

İnce
Tülden
Bir perde gibi
Asılı duruyor sis
Mavi havanın ortasında
Boğazın karşı yakasında...
Deniz koyu mavi..
Hava donuk mavi...
Karşı tepelerin yeşili
Dalan göze
Görülmemiş siyah
Bir mavilik dokuyor...
Oooh, hayrandır gözüm
Boğazın
Bütün
Maviliklerine...

Arnavutköy 9 Haziran 1942

Dr. Perihan Çambel

Mora isyanı sebepleri ve Neticesi (1821)

Cevdet Göktürk

İstanbul'un 1453 tarihinde Osmanlı Türkleri tarafından alınmasından sonra, genç Fatih İkinci Mehmet Bizans'a bağlı bulunan ve son Bizans İmparatorunun kardeşleri tarafından idare edilen Mora üzerine yürümekte gecikmedi. Osmanlılar; esasen Bizans'ın sukutundan bile mütenebbih olmayan ve aralarında derin ihtilâflar bulunan bu iki kardeşin idaresinde bulunan tekmil Mora mıntıkasını (sahilde Venediğe ait bir iki kale müstesna) az zamanda zaptetmeğe muvaffak olmuşlar ve bu suretle Mora'yı Osmanlı topraklarına katmışlardı. (1461)

Mora ve Yunan adalarında yaşayan Rumlar, Fatih zamanındanberi kendi kendilerini idare etmişler ve Osmanlı idaresinden daima memnun kalmışlardı. 1683 yılında Osmanlı kuvvetlerinin Viyana önündeki muvaffakiyetsizliklerinden sonra, Avrupa'dan adım adım gerilemeğe başlamaları anından itibaren, Rumların Osmanlılara karşı vaziyetleri değişmeğe başlamıştır. Bilhassa 1789 Fransız büyük ihtilâlinden sonra, Avrupa'da başlayan milliyet hareketleri Mora Rumlarında da tesirini göstermişti.

1821 yılında, patlak veren Mora ihtilâli Osmanlıları uzun yıllar meşgul etmiş, 1829 tarihinde imzalanan Edirne muahedesiyle Yunanistan istiklâlini kazanmıştı. Mora isyanının sebeblerini şu suretle sıralamak mümkündür :

1 — Osmanlı İmparatorluğunun zayıflaması.
2 — Rumların Ekonumi, Sosyal, Kültürel durumlarının yükselmesi.
3 — Rus teşviki.
4 — Fransız ihtilâlinin tesiri.
5 — Tepedelenli Ali Paşa isyanı.
6 — Etniki Eterya cemiyenin teşekkül ve faaliyeti.

1 — Osmanlı İmparatorluğunun zayıflaması :

1683 ikinci Viyana muhasarasındanberi Osmanlı Devleti, Avrupa'da mütemadiyen gerilemekte ve devletler nazarında maddî ve manevî kudreti günden güne sönmekte devam etmişti. Bilhassa 18 ci yüzyılın ikinci yarısında ve 19 cu yüzyıl başlangıcında disiplinsiz ve modern silâhlardan mahrum bir ordu ile yapılan harpler daima muvaffakiyetsizlikle sonuçlanmış, bu vaziyet devletin her sahada gerilemesine sebep olmuştur. (İdarî, Malî, Kültürel, ilâh... gibi) İdarî kudretin zayıflaması Vilâyetlerin merkeze bağlılıklarının gevşemesine, yeni yeni bir takım derebey ve mütegallibelerin türemesine sebep olmuştu.

Fatih zamanından beri kendilerine iyi muamele yapılarak hallerinden şikâyet etmeyen Rumlar, zamanla kendilerine yapılan muamelelerden gayri memnun bir hale gelmişler, isyan için fırsat gözetmeğe ve istiklâllerini kazanmaya kalkışmışlardır.

19 cu yüzyıl başlarına gelinceye kadar, Osmanlı memleketlerinde baş kaldırmalar eksik olmamakla beraber, asî ve ihtilâlcilerin Osmanlı camiasından ayrılıp müstakil bir devlet teşkiline kalkışacak kadar cesaret göstermeleri pek nadir bir haldi. İşte bu yüzyıl başlarından itibarendir ki Osmanlı tab'asından olan bazı gayri müslim Reaya; dinî, millî istiklâl iddialariyle baş kaldıracaklardır.

2 — Rumların Ekonomi, Sosyal, Kültürel durumlarının yükselmesi.

İstanbul'un zaptedilmesinden itibaren Rumlara Osmanlılar tarafından geniş ölçüde imtiyazlar verilmişti. Bunlar dinlerinde lisan ve âdetlerinde serbest idiler. Rumlar esasen bulundukları coğrafî vaziyet itibariyle denizci bir milletti, kendilerine bahşedilen geniş imtiyazlardan istifade ederek deniz ticaretine ehemmiyet vermişler, az zamanda Akdeniz ve Karadeniz ticaretinde mühim rol oynamaya başlamışlardı. Bu suretle zengin olmağa muvaffak olan Rumlar çocuklarını Avrupa'da tahsil ettirebilmek imkânını bulmuşlar, memleketlerinde eğitimin yükselmesi için de fevkalâde kudret ve mesai sarfederek bir çok mektepler açmışlardır.

Kültür vaziyeti Rumlarda yükselmeye başlayınca, Osmanlı İmparatorluğundan ayrı olarak yaşamak ihtiyacını ve istiklâl arzusunu daha ziyade hissetmeye başlamışlardır. Bu arzuyu tahakkuk ettirmek üzere, teşekkül etmiş olan bir takım cemiyetler Yunanistan istiklâli için çalışmışlardır.

Kaynarca Muahedesine kadar Rumların inşa edecekleri gemilerin ton ve hacımleri Tersanei Âmirece mahdut olup, daha büyük mikyasta gemi inşa etmek hakkına malik değildiler, fakat bu Muahededen sonra Rumlara ait bu kayıt, Kaptanı Derya Hasan paşa tarafından kaldırılmış ve Rumlar büyük mikyasta gemiler yapmağa başlamışlardı. Rumların Osmanlı ve Rus donanmalarında kullanılmaları onların bilâhire Yunan isyanı esnasında gemilerine koyacakları toplarla Akdeniz, Adalar denizinde mühim rol oynamalarına sebebiyet verecektir.

Rum isyanı için hazırlanan bu asilerin yanında Rus Patrikhaneleri-ni ve Rum papazlarının da rollerini unutmamak lâzımdır. Patrik ve papazlar esasen din ve mezheplerinde malik oldukları serbestiden istifade ederek Rum reayaya verdikleri vaizlerle istiklâl fikirlerini aşılamışlar ve isyana teşvik etmişlerdir.

3 — Rus teşviki.

Osmanlı hakimiyetinde bulunan Rumlar arasında Slâv propagandası yaparak, onları Rus himayesinde olmak üzere istiklâllerine kavuşturmak

arzusu Rus çarlarından Petro zamanındanberi takibedilmiş bir siyasetti Rus propagandacılarının faaliyetleri bilhassa Rumların çok kalabalık olarak bulundukları Yunanistan, Yunan adalarında teksif edilmişti. Purut Rus mağlubiyetinde bu propaganda biraz duraklar gibi olmuşsa da sonraları yine devam etmiştir. 1770 de Mora ve adalardaki Rumlar, Rus amiralının ufak bir işaretiyle isyana kalkışmışlarsa da arzularına muvaffak olamamışlardır.

Ruslar Kaynarca muahedesi (1774) ahkâmlarından en mühim bir madde olarak Ortodoks tebaa lehinde lüzum gördükleri vakit Babıâlinin nazarı dikkatini celbetmeye ve Balkanlarda arzu ettikleri yerlerde konsoloslar bulundurmak hakkını elde etmişlerdi. İşte bütün bu sebebler Rumların Rusya tarafına meyil etmesine sebep olmuş, Rumlar başarmak istedikleri işleri arkalarında kendilerini himaye eden koca bir devletin destek olmasıyle pervasızca ve emin bir surette yapmakta devam etmişlerdir.

Ruslar 1774 Kaynarca Muahedesinden sanra da Rumlar arasında Propagandalarından vaz geçmeyerek daima onlara istikâl vadetmişlerdir. Bu hal şüphesiz Osmanlı İmparatorluğunun dahilî gailesini artırmış ve kuvvetlerin bölünmesine sebeb olmuştur. Bu suretle Rusya ve Avusturya ile mecadele edilirken diğer taraftan da Morada isyan eksik değildi. Eşkiya sergerdeleri gemilerine Rus bayrağı takarak Akdeniz de çapulculuk yapıyorlar ve Osmanlı sahillerini vuruyorlardı.

4 — Fransız İhtilâlinin tesiri

1789 tarihinde Fransada başlayan büyük ihtilâl Avrupa tarihinde yeni bir devir açmıştır. Fransız İhtilâli ilk zamanlar Avrupa devletleri tarafından ehemmiyetle karşılanmamıştı. Fakat 16 cı Lüinin evvelâ hapis, sonra muhakeme ve idam edilmesi Avrupa monarşilerini telâşa düşürmüştür. Çünkü idam edilen yanlız Kral değil, monarşinin istinat ettiği İlâhî hak prensibi idi. Fransız İhtilâlinin tesiri Yunanlılar arasında şu suretle yayılmıştı:

A — Avrupaya tahsil maksadiyle gönderilen Yunanlı Talebe vasıtasıyle ..

B — Yunanlıların Denizci ve Tüccar bir Millet olmaları dolayısıyle Fransa temasları ile.

C — Fransız İhtilâlinin yetiştirdiği generallerden biri olan Napolyon, Avusturyaya karşı kazandığı zafer sonu imzaladığı (Kampo formuyo 1797) muahedesiyle; Korfo, Zanta, Kefalonya, Sent, Moris adalarını Fransaya kazandırıyor ve Yunanistana bu suretle yaklaşmış olması ile Napolyonun adaları idareye memur ettiği generale verdiği talimat şudur: Eğer Halk İstiklâle meyyal ise bu arzuyu körükleyin.. Napolyonun bu faaliyetinden beklediği netice şu idi; Yunanistan ve Yunan Adalarını Osmanlı İmparatorluğundan ayırmak, doğu Akdenize hakim olmaktı .

(SONU VAR)

Boluyu tanıyalım

MEMLEKET RÖPORTAJLARI :

Derdin Hamamı seyahatı

Vahap Tunçer

— Derdin'e gidelim.

— Şakuç'a gidelim, Elektrik santralini ve barajı gezeriz.

— Şakuç'u gördük, Derdin uzak' ya Beyköyü'ne veya başka yere gidelim.

— Hayır!.. Derdine gideceğiz.

Derdin, Düzce'nin Güney doğusunda on beş kilometre kadar uzaklıkta bir köy. Gidilecek yer bu köyün adı ile anılan bir hamam; (Derdin hamamı.

Dördü Düzce'li yedi arkadaş arasında akşamdan beri devam eden münakaşa saat 11 e kadar neticelenemedi. Üç misafirin zaman zaman Düzce'li arkadaşların ayrı fikirlerine iltihakı, gidilecek yerin tayin ve tesbitini çıkmaza sokuyor. Derdin'e gidilmesi teklifi ısrarlı ve kuvvetli. Manzarası güzel bir yol aşıldıktan sonra dağların ortasında bir hamam varmış. Suyu şöyle güzel, böyle lâtifmiş. Şöhreti geniş, geleni çokmuş. Tam karar mutabakatı temin olunacak zaman misafirlerden bir arkadaş (Tavşancıl'lı Bay Etem) yemini basıyor:

— Ben gitmem, siz gidin!

Derdin'e gitmeği ısrarla isteyen Düzce'li arkadaşımız (İrfan Kazok) işin münakaşa veya güzellikle halledilemiyeceğini gördü ve kapının önüne arabayı çektirerek - atlayın!.. Emrini verdi. Nezih Tütüncüoğlu'nun yazıhanesinden arabaya biniyoruz. İsmail Zorlu, Zeki Tütüncüoğlu,

Etem Özyiğit, İrfan Kazok, Bir de ben yani Vahap Tünçer. İki arkadaş da atla yola çıkıyorlar; Kâmil Kozak, Hazım Tütüncüoğlu.

Arabacımız emrini almış. Sormaya lüzum görmeden atları Derdin istikametinde kırbaçladı. Şehirden çıkıyoruz. Etem bey halâ itiraz ede dursun, araba Derdin yoluna düzüldü. Güzel köy yollarından, güzel köy içlerinden geçtik. Üzeri örtülmüş, altından yol geçen bir köy hanı kahvesinin önünde arabamız durdu. Bir saat olmuştu Düzceden çıkalı. Orada kahve içtik. Gideceğimiz yer uzak. Yolumuza devam ediyoruz. Bir müddet daha yol aldıktan sonra Düzce ovasının düzlüğü bitti. Ve bir dağın eteğinden tırmanmağa başladık. Şimdi manzara tarla ve bostan değil; dere, tepe ve orman. İnsan Şehir ve Köy hayatından dağ ve orman alemine girince ruhunda derhal değişik rüzgârlar esiyor. Hepimizin neşesi yerinde, gülüp, söyleyip gidiyoruz. İtirazlar ister istemez değil, yüreklerde hasıl olan tahavvülle kesildi. Şimdiki isteğimiz bir an evvel menzili maksuda ulaşmak. Bozuk yollardan, taşlı derelerden sarsıla sarsıla giden arabamız bazen bizi götüremiyecek hale geliyor ve inip yürüyoruz. Yürümek de zor. Hele sulardan geçmek. Sivrilmiş taşların üzerinden atlaya atlaya karşı sahile varabilmek adeta mesele. Basılan taşlardan birisi dönüverirde ayağınız suya dalarsa talihinize. Bu kaza hamdolsun yanlız (Hoca) diye meşhuru âlem olan arkadaşımız İsmail Zorlunun başına geldi. Bir de baktık ki can hevliyle bir nefeste suyun öbür tarafına sıçramış. Ayağını çıkarıp pantolonunun parçasıyla çorabını sıkıyor. Biz de karşısına geçmiş katıla katıla gülüyoruz.

Yolumuzda gözümüzü çeken iki mevzu var. Biri tabiatın, diğeri medeniyetin eseri. Tabiatın eseri malûm. Orman. Nihayetsiz derinlik, vahşi güzellik. Her yerde, her zaman bu güzellik gürülmez. Görülürse de doyulmaz. Medeniyet eseri de dekovil. Bu bölgenin zengin ormanlarını işleten Devlet Orman İşletmesi, şehirden Derdin'e kadar dekovil yapıyor. İnşaat tamamlanmamış, lâkin bir hayli ilerlemiş. Şehirden beş altı kilometre berisine kadar yapılan kısımda dekovil katarları işliyor bile. Şimdi gördüğümüz dağ içlerinde kayalar patlatılıp kırılarak, tepeler kazılıp yarılarak, çukurlar doldurularak hatlar döşenip gidiyor. Orman içinde bin himmet ve masrafla kıvrılıp uzanan bir çift demir çizgi. Millî hazinelerimiz olan ormanlarımızın Devlet elinde en güzel verimini sağlamasına yarayacak mükemmel vasıta ve muazzam tesisat. Daha dün ancak yaya olarak aşılabilen, yedekde dahi hayvanın geçmesi imkânı olmayan dağlarda hem arabamızın yürüdüğü yol yapılmış, hem demir yolu yapılıyor. Cumhuriyetin eserleri......

Ağaçların tepesinden yalnız gökyüzünün göründüğü dik bir dereyi takip ederek, döne kıvrıla yükseliyoruz. Tahammüllerimizin kısırlaştığı ve sabırlarımızın taştığı bozuk bir patikanın son virajında mihmandar arkadaşımız bana bir göz işareti ettikten sonra yolun sol tarafında be-

liren bir binayı göstererek yüksek sesle :

— Şurada birer yorgunluk kahvesi daha içip ondan sonra devam edelim. dedi. Ben geldiğimizi anlamıştım. Hoca İsmail'le Etem Özyiğit adeta azarlarcasına ve bir ağızdan :

— Daha nekadar gidilecek ? Diye bağırdılar.

— Daha bir buçuk saatlik kadar yolumuz kaldı.

— Biz vazgeçtik böyle seyahatten, vaz geçtik böyle hamamdan. Buradan kahve içip dönelim. Diye arabadan atladılar. Kahvenin onbeş yirmi metre kadar ilerisinde ve derenin kenarında acaip bir yapı var. Yirmi beş metre murabbaı kadar yer üzerine dört taş dıvardan yapılmış, bayır tarafı bir, dere tarafı iki buçuk metre yükseklikte; üzeri sivri bir çatı ile tahtalarla örtülmüş. Gayrı muntazam, delik deşik bir bina. Önde Haca İsmail, arkada hepimiz; binanın dere tarafındaki kapısına iniyoruz. Hoca: — Burası ne ? Diye kilitsiz çengelsiz kapıyı açarken kendine has şive ve tâbiri ile (Anam . . . diyor. Hamam burası işte) Merakla peşinden içeriye daldık . İlk gördüğümüz ortada ve yerde dört metre murabbaı, yetmiş beş santim kadar derinlikte su dolu bir havuz . İçinde beş adam ayaklarını uzatıp oturmuşlar, hareketsiz duruyorlar. Havuzun etrafı altmış santim genişliğinde taş döşeli. Binanın köşelerine gelen kısımlarda yirmi beş santim kadar yükseltilmiş taşdan sedirler. Güya soyunacak yerler. Dıvarlar her türlü sıva ve saireden ârî kuru taş divar. İki taraf dıvarlarında kale mazgalları gibi dik, mustatil pencereler var. Minare pencereleri gibi dış delikleri dar, iç tarafları geniş pencereler. Bittabi cam ve saire yok. Tavan ahşap çatı ve tahta örtülü. Delik deşik. Bir yağmur yağsa tamamen içeridedir. Kapı, doğrudan doğruya dışarıya açılan tek kanatlı kilitsiz bir şey. Havuzu besleyen su, yürünülen kısmın bir tarafında gayri muntazam küçük bir taş oyuğa dağlardan geliyor, oradan ve havuzun diğer bir kenarındaki taş aralığından havuza dökülüyor. Suya elimizle bakıyoruz. Ilık, renksiz ve kokusuz. Adamlar havuzun içinde hareketsiz duruyorlar ve biz dışarı çıkıyoruz.

Bu suyu elli sene kadar evvel bu dağlarda amenajman yapmakta olan bir mühendis keşfetmiş. Böyle anlatıyorlar; suya meftun olan mühendis hemen oracıktaki malzeme ile, taş ve ağaçla, bu binayı kurdurmuş. Derdin hamamı diye sağa sola duyurulmuş ve intifaı da Derdin köyüne bırakılmış. Köy daha yarım saat ilerideki tepede. Buradan görünmüyor. Su ve hamam halk arasında bin bir derde deva ve şifa diye çabuk şöhret bulmuş. Mıntaka ve muhiti başta olmak üzere dört bir taraftan duyan gelmiş. Karşısına han kılıklı bir bina da yaptırılmış. Fakat Hamam mühendisin yaptırdığı gibi kalmış.

Hamam hakkında hikâyeler ve hurafeler var. Eski bir mazisi olmamakla beraber çabuk uydurulmuş. Bilmem hangi devletin padişahının

kızı dünyada deva bulamadığı derdine burada çare bulmuş, Bilmem hangi tarihte Amerika'dan, bilmem ne zaman Hindistan'dan hastalar gelmiş iyi olup gitmiş; falan... Tabii hiç birisi mazbut değil. Yalnız beş on sene evvel kışın, gece yolunu kaybeden bir köylü donmak üzere iken bu hamamı görmüş. Boğazına kadar suya girip gece suyun içinde sabahlamış, ve ertesi gün de odun toplayıp ateş yakarak bu hamam sayesinde canını kurtarmış. Bunu tevatiren anlatıyorlar.

Arkadaşların söylediklerine göre bu su (Karlsbad) kaplıcalarının suyunun aynı imiş. Bir kaç defa hususî ve resmî kanallardan tahlile gönderilmiş. Tahlil neticeleri bu hükümde ittifak etmişler. Bir kaç sene evvel Cumhuriyet gazetesinden Yunus Nadi mi, başka bir zat mı buraya gelerek bir kaç gün kalmış, Gazetesinde uzun uzun bu sudan bahsetmiş ve o da tahlil için numune götürmüş.

Devlet Orman İşletmesi, bu hamamı ihya etmeği ve yine köylüye de bir hakkı intifa vermek şartile işletmeği düşünmüş amma, köylü razı olmamış. Ne için olduğunu tetkik etmedim, bilmiyarum. Mamafih, günün birinde burasının bir (Karlsbad) olmasını hep birden temenni ediyoruz.

Hamamı, gûya, işleten karşıdaki han kılıklı yerde duran adam, hamama girip girmiyeceğimizi sordu. İçeridekiler çıkmışlar. Güzelce temizlendikten sonra gireriz dedik. Usulen bir iki itiraz müstesna tabiî.

Hamam temizlettirildi. Havuzu boşatıldı, tekrar doldu. Arkadaşımız İrfan yeter miktarda don, mayo, peştemal getirmiş, Girdik. Elbiselerimizi dıvarlardaki çivilere asarak soyunup havuza atladık. Girmem diyenler, girmekte en öne geçtiler. Havuzun dibi de gayri muntazam; Gelişi güzel döşenmiş yassı taşların kimi aşağıda kimi yukarıda ve aralarından fıkır fıkır hava kabarcıklarile su kaynayor. Meğer su yalnız dağdan sızıp gelme değil, ayni zamanda bu havuzun dibinden den de kaynama suretilye burada toplanıyormuş. Bilen arkadaşlar şu tavsiyede bulundular: (Buranın usûl ve adeti şöyledir. Suyun içinde hareketsiz oturacaksınız, kımıldarsanız üşürsünüz.) Hareketsiz oturduk. İki dakika sonra gördüğümüz manzara cidden lâtifdi. Vücutların her tarafı mini mini hava kabarcıklariyle tamamen örtülmüş, sanki inci işlemeli kaftanlar giymiş veya vücudu inci yağmuruna tutmuşuz gibi. Su bir acayip yumuşaklıkta. Üşünmiyecek kadar ılık, çokça durulursa üşünecek kadar da soğuk. İçmemizi teklif ettiler. Kenardaki, suyun ilk girdiği küçük taş oluktan avuç avuç içtik. Kekremsi, hafif tuzlu kalevî maden suları gibi bir şey. Hoca, Bolu'daki ılıcalar misali havuzu biraz gümbürdetti. Sudaki hareket üşütmeğe başladı, birer ikişer çıktık.

Arbacımız oracığa güzel bir kır ateşi yakmış, Düzce'den getirdiğimiz (Göveç)i pişiriyordu. Biraz sonra hanın önünde kırık ayaklı bir

tahta masa üzerinde yarımız ayakta, yarımız peyke ve sandalyede güzel pişmiş gövecimizi bol ekmek ve bol karpuzla doya doya yedik. Bu nefis kır yemeği uzun yol yorgunluğu ve banyodan sonra hakikaten hora geçti.

Vakit akşama yaklaşıyordu. Yola çıktık. Bozuk yolları, taşlı suları geçtik, karanlık çöktü .

Sabahleyin itiraz eden arkadaşımız Etem, bu seyahatten hepimizden fazla memnun. Önümüzdeki yaz yine böyle birleşip aynı gezintiyi tekrar etmemizi hem ısrarla teklif ediyor, hem garanti etmek için teker teker söz alıyor.

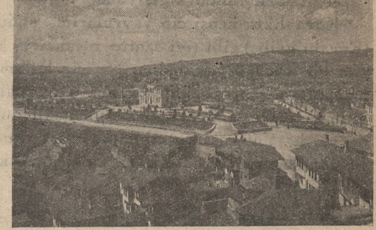
Araba köy yollarında ilerliyor. Karanlık gecenin ötesinde berisinde ateş böcekleri gibi pırıldaşan köy ışıkları bize bazen yaklaşıyor bazen uzaklaşıyor; ara sıra köylerin içinden geçiyoruz. Bir çocuk ağlaması bir delikanlının arkadaşına bağırması, bir kızın karanlıklara yayılan şarkısı ve nihayet devamlı köpek sesleri. .

Arabamız şehire doğru ilerliyor. Hoca, çok neşeli, o meşhur (lâtif !) sesi ile durmadan şarkı söylüyor. Belki kırk kere de hamamın methü senasını ederek (Belinin ağrısının geçiverdiğini) anlattı. Yatsı ezanı okunurken şehire giriyor ve güzel geçen günümüzün hatırasını, bize bu günü yaşatan misafir perver arkadaşlarımıza karşı duyduğumuz minnet hisleriyle birlikte hafızalarımıza yerleştiriyoruz. (Bu gezintinin tarihi 22-Eylül-1946 dır.)

Bir âdet - Derdli Saip

Çankırılı : **Talât Onay**

Merkezi Bolu olmak üzere Zonguldak - Bolu Maarif Müdürlükleri birleştirildiğinden (1337 - 1921) Ağustos sonlarında Bolu'ya gelmiştim. Arkadaşlar benim için Hükûmet civarında bir evin üst kısmını kira lamışlar. O zaman Bolu'da mahsûs bir ev buhranı vardı. Ev sahibinin oğlu Ahmet ağa sulu ayyaşlardan, hatırı sayılır küfürbazlardan, geçimsiz bir adamdı. Şaşı gözlü oğluna :

Hatıralarıyle Dergimizi kıymetlendiren Sayın Talât Onay'ın çok sevdiği Bolu'dan bir görünüş

— Allaha yan bakan!

diye sövmeye başladı mı sıraladığı küfürlere tiksinerek gülmemek kabil değildi! Eğer katı açılmadık küfürler (dehâ) eseri sayılsaydı mutlak Ahmet ağa birinci sınıf bir (Dahî) olurdu!

Kastamonu Tapu Müdürü, Bolu'lu Köse Refik efendi'yi Kastamonudan tanırdım. Kadı Camii altındaki sokakta kâin evinin bana kiralanmasını yazdım. Muvafakat ettiğinden taşındık. Sabah akşam küfür dinlemekten kurtulduk.

***

Mevsim bahardı. Bir gece misafirlikten geç vakit dönmüş, geç yatmıştık. Bir iki saat sonra sokakları dolduran uğultulu bir gürültü ile uyandık. Uyku sersemliği ile dört tarafı dinliyorduk. Bizim arkadaş, ağır hasta olduğunu duyduğumuz komşuyu hatırlıyarak:

— Yazık, komşunun efendisi öldü, galiba !

Hükmünü bastırdı. Fakat bu gürültüler, çığlıklar, ne ağlamaya, ne istimdad feryatlarına benziyordu. Bambaşka bir şeydi. Hem ara sıra kahkahalar da duyuluyordu.

Bu kahkahalar cesaretimi arttırdı. Sesin geldiği taraftaki pençereyi açtım. Sert bir bahar rüzgârı yüzüme çarparken uzanarak baktım. En büyüğü on üç yaşlarında, bir sürü çocuk kahkahalarla gülüyorlar, hiç duymayıp:

— Kalksânâ, Kalksânâ; Kapındaki mandallara baksânâ, baksânâ!.. diye haykırıyorlardı .

İşte yataktan kalkmıştım; Daha ne istiyorlardı? Hem bizim kapının mandalı ne olmuştu? Halbuki kapının mandalı yoktu...

Merak ettim. Merdivenlerden atlıyarak indim. Elektrik fenerini tuttum. Kapı yerinde idi; Bir şey noksan değildi. Kapıyı açtım. Alaca karanlığı yaran bir ses yükseldi :

— Maarif Müdürü geliyoooo! .

Karanlıkta hepsi cin yavrularını andıran bir sürü yaramaz, birden (Ervahı gaibe) gibi (iyi saatte olsunlar)a karışıverdi! Koşdum. Kaçamıyan bir küçüğü yakaladım. Ne için kalkmamı istediklerini bizim kapının mandalının ne olduğunu sordum. Yavrucak korkmuştu. Çünkü yarın muallimine söylersem ceza görmesi mümkündü. Belki de tokatlamam ihtimali de vardı: Yutkundu, yutkundu. Eliyle komşunun kapısını gösterdi. Kolundan sürükleyip götürdüm. Komşunun kapı halkasında bir yığın kemik asılı idi!

Fesübhanellâh, Bu da ne ?

Yavrucaktan cevap almak imkânı yoktu. Eve girdim. Meraktan çatlıyordum. Tekrar pençereden baktım. Bir takım kadınların kapıların önüne bir şeyler bıraktıkları görülüyordu. Sormak ve anlamak merakıyle tekrar aşağı indim. Kapıyı açarak baktım, kimseler yoktu. Elektrik fenerini tutarak kapıyı bir daha muayene ettim. Yerinde ve kusursuzdu. Gözüm eşiğe ilişti. Öbek öbek kül vardı! İşte merakı mucip bir hâl daha!

Yukarı çıktım. Refikamla bin türlü mânâ veriyorduk. Öyle ya? Kemikler, Haykırmalar, küller hayra alâmet değildi! Mutlaka işin içinde büyü, sihir gibi bir şey olacaktı. Bizden ne istiyorlardı, ne kötülük gördüler ki bu kötülüğü yapıyorlardı? Gerçi böyle şeylere benim inanım yok, Fakat arkadaşım inanmağa mütemayil...

Artık gün doğuyordu. Acele giyindim. Aynı sokakta oturan müfettişim Sabri efendi'nin evine koştum.

— Şayet sihir filân yapılmışsa karşı koyacak tedbirleri elbette işitmiştir !

Diyordum. Benim bu vakitsiz ziyaretim aziz dostumu şaşırtmıştı. Çünkü böyle vakitsiz bir ziyaret, perişan kıyafet her halde hayır ile yorumlanamazdı. Kısık ve endişeli bir sesle:

— Hayır ola müdür bey, bir şey mi var?

diye sordu. Bu (Bir şey mi?) sözü (Felâket mi?) demekti.

Metin görünmeye çalışarak kısaca başımdan geçenleri anlattım. Ve ne yapmak lâzım geleceğini sordum. Hocamız meşhur şatâretli kahkahalarından birini daha attı:

— Müdirim. Bu gece ateş gecesidir. Sabah erken kalkmayan çocuğun

kapısına gidip haykırmak, kapıya kemik asmak çocuklar arasında adettir. Bu gece her tarafta çocuklar ateş yaktılar; belki de görmüşsünüzdür !

dedi. Evet, gece misafirliğe giderken sokaklarda çocukların ateş yaktık larını görmüştüm. Biz de çocukluğumuzda ateş yakar, Günahlarımızı dökmek için üstünden atlardık [1] Ben böyle bir şey sanmıştım!

Bir haftadır vakit vakit kapı çalındığını, çocukların eski sepet, eski hasır parcaları topladığını söylemişlerdi. Fakat ne yapacaklardı?. O gece yanan meğer bu sepetler, hasır parçaları imiş!

O sabah ev sahibi kalkmadan kapısına kül döken kadının evinde tahta kurusu, pire olmazmış!

Akşam Avukat Saip'in yazıhanesinde vak'ayı naklederken kıymetli Tarih Öğretmeni Zekâi Konrapa, bu âdetin tarihçesini yaptı. Hâfızama itimadım olmadığı için yazmıyacağım. (Abant) bundan bahsederse isabet olur.

* * *

(Avukat Saip) ismini yazarken içim sızladı; Gözlerim sulandı. Bu vefalı ve iyi kalpli dostu (Abant) sütunlarında yaşatmak son Bolu tarihi için lâzımdır.

Saip; İstanbulludur. Ayasofya Camii baş imamının veya kayyum başısının oğludur. İstanbul hukukundan mezundur. Bolu'ya Müddeiumumilikle (Savcı) gelmişti. Hürriyet ve İtilâf fırkası ikbâl mevkiine gelince istemedikleri kimselere (İttihatcı!) damgasını vurarak azlettikleri sırada Saip'i de unutmamışlardı.

Gurbette beş parasız kalan Saip, Mahkemedeki eşyasını alarak meyus, küskün evine giderken bir köylü arkasından koşarak gelir. Bir kaç gün önce tetkik ettiği bir cinayet dâvâsını almasını söyler ve mühim bir para da verir. Avukat olmayı hatırından geçirmiyen Saip, maaşının birkaç misli parayı bir tahtada alınca Avukatlığa başlar.

Bolu'nun âsiler tarafından istilâ ve yağmasında Saip'te hayli heyecan geçirir. Memlekete hizmet için (Derdli) gazetesinin neşrini üzerine alır. İşte bu gazete müdürlüğü dolayısile Saip'in adı âdeta unutulmuş, Muhasebe Başkâtibi Girid'li Saip'ten tefrik için (Derdli Saip) denilmiş ve gitgide (Derdli) onun adı olmuştu.

Saip; İnce yapılı, nahif bünyeli, kara kuru bir insandı. Niçin (Derdli) denildiğini bilmiyenler onu hastalıklı bir insan sanırlar, bunun için (Derdli) denildiğine zahip olurlardı. İlk görüştüğümüzde ben bile bu zehaba kapılmış, ne gibi derdi olduğunu rahmetli Halil beyden sormuştum.

(1) Bu ateş atlama âdetlerine eski Türk tarihlerinde rastlanmaktadır. İzahını tarihçi arkadaşlardan beklerim.

Bolun'nun 25 sene evvelki tarihine ait vesikaları havi olan (Derdli) gazetesi Saip'in ölümüne kadar çıkmıştı. Şimdiye kadar diriltecek bir himmet sahibi çıkmadığına teessüf olunur. Bari bu gazetenin birer kolleksiyonu memleket ve halkevi kütüphanelerine konulsa da o zamanın tarihini yazacaklara yardım edilse...

Bolu'da bulunduğum müddetçe bu gazete âdeta benim gibiydi. Bir çok makalelerim, şiirlerim de bu gazetede çıkmıştı. Hattâ bir aralık benim yazdığım bir iki gazeli tanziren yazılan bir çok gazeller de intişar etmişti.

Saip'in yazı ile arası iyi değildi. Galiba haftalık bir Vilâyet gazetesine yazı yazmak güçlüğü onu kafa yormaktan alıkoyordu.

Günlük bir gazeteye makale, fıkra yazmak kolaydır; Çünkü mevzu bolca bulunabilir. Fakat haftalık bir vilâyet gazetesine vilâyet halkını alâkadar edecek bir mevzu bulabilmek çok güçtür. Bu cihetle bana yazı yazdırmanın çaresini bulurdu.

Sabah daireye giderken, Akşam dönerken mutlaka Tahsin'in yazıhanesine uğrayıp bir şiirini dinlemek, sonra karşısındaki Saip'in kahvehaneden bozma yazıhanesinde bir kahve içmek, Ajans okumak, Havadis almak, bir iki lâtife yapmak âdet olmuştu. Akşamları ençok uğrayanların başında rahmetli hoca Süreyya efendi bulunurdu. O:

— Derdli! Acanis va mı? diye sorar, Saip'in kapı önüne koyduğu sandalyeye oturur, parmak kalınlığında kaçak tütünden sıgarasını tüttürür, karşıki kahveden gelen yoğurt çanağı büyüklüğündeki fincanla sade kahvesini içer ve bilmem hangi tarihteki vak'aları anlatırdı. Artık alaylar, nükteler, fıkralar başlardı. Bu saatlerde Şair Tahsin'in bir nüktesi duyulurdu; Reşadın bir yaramazlığı hepimizi güldürürdü.

Saip akşamcı idi. Kendine eş arardı. Yazıhanenin önü kalabalıksa beni içeri çeker, önüme kâğıtları yayar, yarınki gazetesi için yazı yazmaklığımı ve fırsattan bil'istifade bir iki kadeh çekeceğini söylerdi.

Rakı ozaman şiddetle yasaktı. Cezası pek ağırdı. Bugünlerde (Ehli keyf) in en çok duasını alan Fotoğrafçı Ziya, Telgrafçı Kâzım beylerdi. Bunların himmeti olmadığı günlerde sarı renkli, pis kokulu, Teneke vurgunu bir rakı ile demlenmek zarurî idi.

Bolu'da kaba sofular, cahil mutaasıplar yok gibiydi. Öyle olduğu halde herkes kabahati de terbiye dairesinde yaparlardı.

Bir aralık başta mutasarrıf rahmetli Fahri bey olduğu halde sekiz on arkadaş muayyen gecelerde birer evde toplanırdık. Ev sahibi yalnız lâmba ve su vermekle mükellefti. İsterse iki sâde kahve de ikram edebilirdi. Herkes rakısını kendi getirmek, kimseden bir kadeh bile istememek mecburiyetinde idi. Tüzüğe riayet etmiyen bir ziyafet vermek lâzımdı. Herkes mezesini kendi getirirdi. Bunun için sofrada hatıra gelmeyen mezeler bulunurdu. Adeta meze yarışı yapılırdı. Bu alem-i nûşânûşta siyasetten söz açmak yasaktı. Lâtife, nükte, gülmek esastı. Encümenin söz ebesi Jandarma Kumandanı Hicrani beydi.

Saip'in evinde toplanıldığı akşamlar Tüzüğe riayet edilmezdi. Çünkü rahmetli Refikası çok nefis ve mütenevvi mezeler hazırlardı.

Bu âlemlerde bazan saz da bulunurdu. Bulunmasa bile Saip'in (Rast) makamından okuduğu:

Âlemi dehirde gamdan kim acep âzadedir.
Herkesin bir derdi var mâdem ki âdem-zadedir.
Bir hümayı zevki bin seyyadı gam tâkip eder,
Böyle bir mevhûma bilmem halk neden dildadedir?

Gazeli neşatı mucip olurdu. Çünkü Saip, bu gazeli hem güzel okurdu, Hem okurken hususî bir tavır alırdı; Öyle bir tavır ki gülmemek kabil değildi. Sandalyenin üzerinde sol ayağını altına alır, sağ dizini diker; Sağ dirseğini dizine dayar; Elini de kulağına kor, gözlerini kapar, kaşlarını çatar ve çıkardığı sese göre yüzünü ekşitir, buruşturur-du.

Gazeli ekseriya Reşat'ın (Hemidem) türküsü, Meşhur (Hutbe) si tâkip ederdi. Ne tatlı âlemlerdi?.

Saip; eli açık, gözü tok, çok vefalı, temiz kalpli bir arkadaştı. Onun söz arasında bir:

— A canım!..

Deyişi vardı ki cana işlerdi. O (Bezmi cem) e dahil ihvandan bugün sağ olmıyanlara Allah rahmet etsin!

Bolu'da inşaat faaliyeti

Y. Mimar
Dündar Eğilmez

Tabiatın sanatkâr eliyle özenerek kurduğu Bolu tabiî bakımdan zengin olduğu kadar, bu günün sosyal ihtiyaçlarını karşılayan resmî binalarının çokluğu itibarile de şanslı illerimizden biridir. Bir kaç sene evvel geçirdiği deprem felâketinden büyük bir zarar gören şehir Kızılay'ın vefakâr eli ve Bayındırlık Bakanlığımızın Bolu'da kurduğu Deprem İnşaat Âmirliğinin titiz ve serî çalışmaları sayesinde tez elden tekrar onarılmış, ilâveten yapılan bir çok binalarla da eskisinden daha mamur bir şekle getirilmiştir.

Depremden sonra Bolu'da yapılan binaları mütalâa ederken başlıca iki kısma ayırabiliriz:

1 — Kazalardaki inşaatlar

2 — Bolu içindeki inşaatlar.

Kazalardaki inşaatlar zelzeleden en fazla zarar gören Gerede, Düzce ve Mudurnu kazalarında yapılmıştır.

Gerede'de ilk olarak 17-5-945 de işe başlanarak 242558 liraya mal olan bir hükûmet konağı yapılmış, sonra bunu 126188 liraya yapılan Gerede ilk okulu, 45000 liraya yapılan Dispanser binası, 42000 liraya yapılan Cezaevi takibetmiştir.

Zelzeleden hasar gören Ortaokul binası da 7000 lira sarfile onarılmıştır. Bu gün Gerede'de ha.i inşaatta olan yalnız Belediye binası vardır. Bu bina da Belediyece verilen malzemeler hariç olmak üzere 62000 liraya bitirilerek bu sene Belediyeye teslim edilecektir.

Düzce'de 20000 lirası deprem tahsisatından ödenen 28000 liralık bir Özel Saymanlık binası yapılmış ve Hükûmet konağı, Cezaevi ile üç ilk okul onarılmıştır.

Mudurnu da 85000 liraya mal olacak olan bir Cezaevi inşa edilmektedir.

Bolu içindeki inşaatlara gelince : Bunları da iki kısma ayırabiliriz; biri Deprem İnşaat Amirliği kontrolü altında yapılıp tahsisatı Kızılay tarafından ödenen binalar, diğeri İl Bayındırlık Müdürlüğü kontrolü altında yapılan ve tahsisatı Özel Saymanlık bütçesi ve diğer idarelerce ödenen binalar.

Deprem İnşaat Âmirliği kontrolü altında yapılan binalar malzemesi idarece verilerek 113542 liraya yapılan Hükûmet konağı, 50000 liralık malzeme yardım hariç 159818 liraya mal olan Ortaokul 1. inci kısmı, 26000 liraya mal olan gazhane, 56000 liraya mal olan mezbaha binalarıdır. Ayrıca bir kısım malzeme ve 10000 lira para yardımı ile Belediye binası onarılmıştır. Halen depremin kontrolu altında Ortaokul ikinci kısım inşaatı devam etmektedir.

Şantiye Şefliğini yaptığım bu inşaat hakkında okuyucularıma yazımın sonunda daha etraflıca bir izahatta bulunacağım.

Şimdiye kadar saydığım tekmil binalar Kızılay'ın zelzele mıntıkaları için ayırmış olduğu para ile yapılmıştır.

Nafianın kontrolü altında, Özel Saymanlığın büyük fedakârlığı ile tahminen 200000 liraya mal olacak olan altı sınıflı bir ilk okul binasına başlanmış ve bu binanın birinci kısım inşaatı 117000 lira ile bitirilmiştir. İkinci kısım için tahsisat ayrılmış, gelecek inşaat mevsiminde de bu kısım ikmal edilecektir.

Jandarma Genel Komutanlığının yaptırmakta olduğu Gerede ve Bolu'da inşaatları devam etmekte olan Jandarma Merkez Komutanlık binaları da bitmek üzeredir.

Saydığım bütün bu binalara Orman Genel Müdürlüğü tarafından yapılan Orman Okulu, İşletme binaları ve depremden bir kaç sene evvel yapılmış bulunan Memleket Hastahanesi, Cezaevi, Postahane, Özel Saymanlık binalarını da ilâve edersek Bolu, yazımıza başlarken de söylediğimiz gibi resmî binaları bakımından sayılı zengin şehirlerimizden biri olmuştur.

Bolu Ortaokulu şehrin en hakim tepesi olan Hisar tepesine eski okulun bulunduğu yere kurulmuştur. Projesi Deprem Âmiri Y. Mimar Bedri Ucar tarafından yapılmış, bina iki kısımda ihale edilmiş, birinci kısım 159818 liraya talip Kuriş - Necati Ersan firmasına ihale edilmiş, inşaat Y. Mimar Orhan Ersan'ın Şantiye Şefliği ve Bedri Ucar'ın kontrolu altında bir inşaat mevsiminde ikmal edilmiştir.

Ortaokul inşaatından bir görünüş

Ortaokul inşaatından diğer bir görünüş

İkinci kısım 18-8-945 tarihinde Ekrem Canbeken - İzzet Baysal firmasına ihale edilmiş olup yine kontrolüne Bedri Ucar tarafından başlanmış sonra kendisinin doğu evleri inşaat Müdürlüğüne tayini üzerine yerine gelen yeni Deprem Âmiri Mühendis Hamdi Küçük tarafından devam edilmiştir. Bu kısım da verilen 40000 liralık malzeme hariç 285000 liraya bu sene ikmal edilecektir.

Bina arsaya Mimar tarafından, evvelce mevcut iki tarafı ağaçlıklı beton yola göre simetrik bir şekilde yerleştirilmiştir. İdare Bloku yolun tam mihverine alınarak esas giriş bu bloktan yapılmıştır. Bu kısım gerek zemin kattaki tabiî taş kaplaması, gerekse, Millî Türk mimarîsinden mülhem oymalı meşe kapısı ve kapının iki tarafındaki kafes pencereleri ile diğer Bloklardan daha ağır bir tesir vermektedir.

Esas girişten mermer kaplı bir rüzgârlığa, buradan yine mermer bir hole geçilmektedir. Bu hol etrafına odalar sıralanmıştır. Alt kat ile üst kat arasındaki irtibatı holü tam ortadan delerek yukarı çıkan karekteristik bir merdiven temin etmektedir.

Bu merdivenin başlangıç ve bitiş noktalarından başka bir istinat yeri olmayıp, bir tam devirle üst kata çıkmaktadır. Üst katta alt kattaki gibi bir hol bulunup bu hol şark tarafından geniş bir balkon, diğer taraftanda bu katta bulunan, müdür, muallimler, Doktor odaları ve kütüphane ile irtibattadır. İdare blokundan iki küçük geçitle simetrik olan büyük geçit bloklarına geçilmektedir. Geçitlerin zemin katları direklik şeklinde olup etrafı açıktır. Üst katta dıştan main şeklinde betonarme kafesle ve içerden de aynı şekilde ahşap pençerelerle kapalıdır. Bu kısımlar kışlık teneffüshane olarak düşünülmüştür. Mimar bu main şeklindeki kafes pençereleri, Bolunun yerli evlerinde pek sık rastlanan bu şekildeki motiflerden ilham alarak projesinde kullanmıştır.

Geçitler blokları yine simetrik olarak iç avluyu ihata eden dershaneler ve lâbratuarlar bloklarıyle birleşmektedir. Dershane, mekteb talimatına göre cenuba alınmıştır. Bu kolda on adet sınıf olup yarısı zemin kata, yarısı da üst kata konulmuştur. Merdiven daima hareket ve gürültüsü göz önünde tutularak blok'un şark ucuna alınmıştır. Merdiven başı holü de alt ve üst katta helâlar bulunmaktadır. Bodrum kısmı depo olarak kullanmıştır. Lâbratuarlar bloku bu blokun tam simetriği olup bu koldan da iç teşkilât aynıdır. Dershaneler yerine, Fizik, Kimya, Tabiiye anfileri ve lâbratuarları ile alet ve öğretmen odaları konmuştur. Her iki blokta da garp uçlarında alt kat sınıfların bahçeye boşalmaları için birer kapı bırakılmıştır. Bu kısımlarda tabiî taş kaplama olup oymalı meşe kapılarla süslenmiştir.

Heyeti umumiyesi ile tepeye geniş bir şekilde oturan ve şehire girerken güzel bir manzara arzeden bina memleket için iftihar edilecek bir eser olmuştur. Bu eserin meydana getirilmesinde büyük yardımını esirgemeyen Kızılay derneğine, Bayındırlık Bakanlığı deprem işleri teşkilâtına kıymetli çalışmalarıyle projeyi hazırlıyan Bedri Ucar'a titiz ve dürst mesailerinden dolayı Müteahhit teşkilâtına memleket adına teşekkürü borç sayarım.

Yazıma son verirken güzel Bolu'muzun büyük eksiyi olan bir kaç bina ve bir iki önemli meselesi hakkında da bir iki söz söylemek isterim.

Bütün resmî binaları tamam olan Bolu'nun yalnız Adliye ve Halkevi binaları yoktur. Eski Halkevi Depremden büyük hasara uğramış halen kullanılamaz bir haldedir. Adalet binası ise zaten yoktur. Halen eski Hastanenin bir kısmını işgâl etmektedir.

Su ve elektrik meselesi de şehrin esaslı dertlerindendir. Memleketin her yanı bol ve güzel membalarla dolu iken şehirde içileçek iyi bir su yoktur. Elektrik ihtiyacı da odunla işliyen küçük bir fabrika ile karşılanmaya uğraşılmaktadır ki; Bu çok büyük bir masrafı ihtiyar etmekle beraber ihtiyaca da kâfi gelmemektedir.

Bayındırlık Bakanımız Sayın İncedayı Bolu'yu bu sefer teşriflerinde kendilerine arzedilen bu eksiklerin tamamlanması için yardımlarını esirgemiyeceklerini vaad ettiler. Bu sevinçli havadisi de okuyucularıma müjdelerken yakın bir istikbalde büyük kalkınmalarını göreceğimiz güzel Bolu'yu candan selâmlarım.

Nişanlanma ve Nişan bozulmasından doğan Tazminat dâvaları

Cevat Selçuk
Yarg ç Yardımcısı

(Geçen Sayıdan kalan)

Nişanlanmanın muayyen bir şekli olmadığı gibi kanunumuzda nişanlanma ehliyeti hakkında sarih hükümlerde mevcut değildir. Ancak prensip olarak birbirlerile evlenmeye mâni hali bulunmayanların nişanlanmaları kabil olabileceğine nazaran bu şartları evlenmeye müteallik hükümlerden çıkarmak mümkündür. Kanunumuz evlenmeye ehliyet hakkında kadın ve erkek için ayrı ayrı yaşlar tesbit etmiştir. 88 inci maddeye göre kadın 15, erkek 17 yaşını ikmal etmedikçe evlenemez. Ancak fevkalâde hallerde yargıca 15 yaşını ikmal etmiş bir erkeğin veya 14 yaşını bitirmiş bir kadının evlenmesine izin verme yetgisi tanınmıştır. Küçük de, kanunî mümessilinin rızası şartile her yaşta nışanlanabilir. Şu hale nazaran nişanlanma bağıtında nişanlanmayı büsbütün hükümsüz kılan butlan sebeblerini şöylece sıralamak mümkündür.

I — Evlilerin nişanlanması. (Evli olduğu halde bir başkasile nişanlanma vaziyetinde olduğu gibi)

II — Eşinin ölümünde hüküm ifade etmek üzere yapılan nişan (evli bir kimsenin hayat arkadaşının ölümünde hüküm ifade etmek üzere bir başkasile yaptığı nişan gibi)

III — Boşanma ihtimaline binaen yapılan nişan. (Eşi ile boşanmak üzere mahkemeye müracaat etmiş olmak halidir ki bu vaziyette bazı hukukçular boşanma sebebi zina gibi kat'iyet ifade eden sebeplerdense bu kaideye bir istisna kabûl etmektedir. Fikrimizce evlilik bağı mahkeme kararile kat'î surette çözülmedikçe yapılan nişanlanmaların batıl olması zarurîdir.)

Bu sebepler nişanlanmada kat'î butlan sebepleridir. Bunlardan başka bir de nişanın bozulması için nişanlılara hak veren sebepler vardır ki bunlarda kısaca hata, hile ve tehditden ibarettir.

A — Hataya düşülerek yapılan nişan. (Birbirine benzeyen iki ikiz kız kardeşten biri ile nişanlandığını sandığı halde diğerine nişanlanmış olmak gibi)

B — Hileye sevk edilerek yaptırılan nişan. (Nişanlısının mevcut hastalığı veya eski mahkûmiyetini saklamış olması gibi)

C — Tehditle nişanlanma. (Bu takdirde esasen rıza ifsad edilmiştir. Filân kız ile nişanlanmadığı takdirde kendisinin büyük bir tehlikeye maruz kalacağına dair aldığı bir mektup üzerine bu tehlikenin tahakkukuna inanmış olması hali gibi)

A, B, C, maddelerinde hülâsa ettiğimiz sebepler tahtında yapılan nişanlanmalarda nişanlılık bağıtının hükümsüz bırakılması mütlak değildir. Medenî kanunun 119 uncu maddesine kıyasen hata, hileye vukuf ve tehdidin zevali gününden itibaren altı ay zarfında nişanı bu sebeplerle bozmak isteyen tarafın keyfiyeti karşı tarafa bildirmesi lâzımdır. Bu sebeplere istinatla yapılan nişan bozmaları, haksız sayılamıyacağından nişanı bozan karşı tarafa tazminat itasına mecbur kılınamaz.

D — Şarta bağlı nişan. (Burada da iki şık vardır.)

E — Talikî şart (Orman Okulunu bitirdiğim zaman veya yılbaşın da seninle nişanlanacağım gibi bir vait mevzu bahis olur. Okul mezunu olup olamıyacağı malûm olmadığı gibi henüz mezun olmadığına göre burada şartın tahakkukuna kadar nişanlılık bağıtı mevcut olamaz.)

b — İnfisahî şart; (Bir genç kızın bir gence sizinle nişanlanıyorum. Fakat ailem müsaade etmez veya muayene neticesinde sıhhatim evlenmeme müsaade vermezse nişanı bozma hakkını muhafaza ediyorum. Demesi halinde olduğu gibi) burada da nişanlıya bağıtı fesh etmek hakkı verilmekle beraber nişanlılık müessesesi başlamıştır.

Ancak her iki şıkda da şartların ahlâkî müeyyidelere aykırı olmaması ve ifasının da mümkün olması lâzımdır. Bir erkek nişanlanmayı tasavvur ettiği bir kıza (benimle cinsî münasebette bulunursan seninle nişanlanırım) demesi halinde hem kanuna hem de ahlâka mugayir olduğundan bu yoldaki şartlar borçlar kanununun 20 inci maddesine izafetle tamamen batıldır.

Nişanlılığın müddeti de yoktur. Ancak bu devre evliliğin bir arifesi olması itibarile nişanlıların hiç bir fırsatı kaçırmıyarak bir an evvel gayeye vasıl olmaları için hüsnüniyetle müştereken çalışmaları lâzımdır.

Esasen mevzuatımıza göre nişan akdini muhik olmayan sebeplerle uzatan nişanlı, diğerine nişanı bozmak hakkını vermiş olacaktır.

Nişanlılık aşağıda yazılı hallerde nihayet bulur.

1 — Nişanlıların evlenmesile
2 — Nişanlılardan birinin ölmesile
3 — Nişanlıların müştereken nişanı bozmalarile
4 — İnfisahî ve talikî şartın tahdit etmesile
5 — Evlenmeye manî sebebin meydana çıkmasile
6 — Küçüğün nişanlanmasına veli veya vasisinin muvafakat etmemesile.
7 — Nişanlının gaip olduğu iddia edilerek gaipliğe karar istihsal edilmiş olmasile

8 — Nişanlılardan birinin bir başkasile nişanlanmasile. Nişanlanmada evlenmeğe icbar hakkı da tanınmamıştır. Başka bir tabirle evlenmeden imtina eden nişanlıyı evlenmeğe icbar etmek üzere kanun dava hakkı tanımamıştır. Bu itibarla nişanı muhik bir sebebe müstenit olsun veya olmasın bozan nişanlıyı evlenmeye icbar için dâvâ açılamaz. Ancak bozma sebebi muhik bir sebebe istinat etmediği ahvalde medenî kanunun 84. üncü maddesi mucibince diğer tarafın hüsnüniyetle ve nikâhın icra olunacağı kanaatile yaptığı masrafları ödemekle ve manevî zararları telâfi etmekle zamin olur.

Nişanın bozulmasıdâ bir şekli mahsusa tabi değildir. Nişanın bozulduğu şifahen veya mektupla da bildirilmekle nişan bozulabilir. Hattâ daha ileri giderek nişanın bozulduğunu ihsas ettiren hadiselerin vukuu ile dahi nişan bozulmuş olabilir. (Mutat ziyaretlerin kesilmesi, verilmiş hediyelerin, mektupların ve nihayet yüzüğün geri verilmesi gibi)

Nişan bozulma dâvâsında da her dâvâda olduğu gibi nişanın muhik bir sebeb yok iken hasım tarafından bozulduğunu veya karşı tarafa atfedilecek bir kusurdan dolayı nişanı bizzat bozmak mecburiyetinde kaldığını dâvâcı tarafın isbat etmesi lâzımdır. İddianın aksini dermeyan eden dâvâlı taraf ta def'ini isbatla mükelleftir.

Nişan bozma dâvâlarında tazminat şu hallerde talep olunabilir.

1 — Muhik olmayan bir sebebe istinaden nişanın bozulması.

2 — Nişanın karşı tarafa atfedilen bir kusurdan dolayı bozulmuş olması.

Bu arada nişanlıların nişanın devam ettiği müddet zarfında birbirlerine sadakata mecbur olup olmadıkları gibi bir sual hatıra gelebilir. Nişanlı bir kız nişanlısının bir kadınla cinsî münasebette bulunduğunu beyan ve bir randevu evine gittiğini isbat ederse nişan bozma sebebi muhiktir. Erkek nişanlı, nişanlısile münasebatının masumane olduğundan mevzubahis tarzda hareket ederken sırf fiziyolojik ihtiyacını tatmin gayesini güttüğünden bahisle tazminata mahkûm olmaktan kendisini kurtaramaz.

Sıhhî engellerde şüphesiz ki muhik sebepler katagorisine girer. Pek tabiidir ki hangi sıhhî sebep, derpiş edilen evlilik hayatı için bir tehlike arzederse bu sebep nişan bozulmasında muhik bir sebeptir. Meselâ İstanbulda oturan ve yaradılışı itibarile zaif ve nahif olan bir genç kızın nişanlısının memuren Şark vilâyetlerinden sert ve soğuk iklimli bir yerde devamlı surette yaşaması zarureti varsa nişanlı; kız bundan bahisle nişanı bozma hakkını kendisinde görebilir. Bu suretle bozduğu nişandan dolayı (Sıhhî vaziyetini tevsik ettiği takdirde) karşı tarafa tazminat vermeğe mecbur tutulamaz. Ayni sebepten dolayı erkek nişanlı da nişanı bozmak hakkını haizdir. Ancak erkek nişanlının bu sebepten dolayı nişanı bozabilmesi için nişanlısının kendisini takip edemiyecek kadar zayıfül bünye olduğunu evvelden bilmemiş olması lâzımdır.

Zührevî hastalıkların da en muhik bozma sebebi olduğu muhakkaktır. Böyle bir hastalığa tutulmakta kendi kusuru olmadığını isbat edemeyen karşı tarafa tazminat itasına mecbur edilebilir.

Nişanlılardan birinin malî vaziyetinin nişan akdini müteakip sarsılması iflâs etmesi gibi sebepler de muhik birer bozma sebepleridir. Ancak nişanlısının servet derecesi hakkında evvelce yanıldığını anlayan taraf, ümidini inkisara uğradığından bahisle muhik bir sebep ortaya atamaz.

Muhik sebebe istinat etmeyen nişan bozmalarında kanunun kusurlu tarafa yüklettiği tazminat iki türlüdür.

1 — Dâvacı nişanlıya verilen tazminat.

2 — Ana baba veya onlar gibi hüsnüniyetle hareket eden şahıslara verilen tazminat.

Bundan başka yine bu tazminat maddî ve manevî olmak üzere iki kısma ayrılabilir. Tazminatın evlenmenin icra olunacağı kanaatile ve hüsnüniyetle yapılan her türlü giderleri tazmin gayesini güttüğü muhakkaktır. Evleneceğim diye işinden ayrılarak hususî bir ticarethane açan bir erkeğin veya ilk okul öğretmeni olduğu halde nişanlısı erkeğin isteği veçhile kendisini ileride kuracakları aile yuvasına tamamen hasretmek gayesini güderek görevinden istifa etmesi üzerine nişanın bozulması gibi haller bu kabildendir. Her iki şıkta da evlenme vadi saikile yapılan masraflar ve bu yüzden duçar olan zararları kusurlu olan taraf ödeyecektir.

Bozma sebebinde iki taraftan hiç birine kusur isnat edilemediği takdirde bu masrafları sineye çekmek gerekeceği tabiidir. Maddî tazminat, nişan dolayısile yapılan masraf, nişan bozulması sırasında avukat tutulmuşsa ücreti, hediye ve düğün için yapılan ihzarat masrafını müstakbel evlenme için tutulan ev kirası ve bu maksatla yapılan çamaşır ve cihaz ve hatta ziyaretlerin istilzam ettiği yol masrafları gibi giderleri ihtiva eder.

Manevî tazminat ise, nişanın bozulmasından zarar gören kabahatsiz tarafın manevî iztiraplarının giderilmesi, manevî zararlarının telafisi gayesini güder. Kanun bu tazminatın hangi hallerde verileceğini tasrih etmemiş bu hususta yargıca geniş yetgi vermiştir. Yalnız manevi tazminat talep edebilmek için mutazarrır tarafın şahsî menfaatlerinin nişanın bozulmasından dolayı fahiş surette ihlâl edilmiş olması ve dâvâcı nişanlının kabahatli olmaması şarttır. Buna da, erkek nişanlının, nişanlısı ile cinsî münasebette bulunmak için israr etmesi sebebile nişanın bozulması; veya nişanlının coşkun bir lisanla nişanlısına yazdığı mektupları başkalarına ifşa etmesi, uzun seneler devam eden nişanlılığın

muhik olmayan bir sebepten dolayı bozulması gibi haller misal gösterilebilir.

Nişan bozulduktan sonra eski nişanlılar birbirlerine verdikleri hediyeleri mektup ve fotoğrafları geri istiyebilirler. Verilen hediyeler sarfedilmişse kıymetlerinin ödenmesi de dâvâ olunabilir. Yalnız kanun bir tarafın ölümü sebebile hâdis olan nişan bozulmalarında hediyelerin iadesinde isabet görmemiştir. Zira eşini kaybetmiş olan nişanlısının bu hediyelere verdiği manevî kıymet ölen tarafın vereselerinin atfedeceği maddî kıymetlere nazaran çok büyüktür. (Ladam o Kemalya) nın kahramanı aşık Armanın sevgilisi Margarit Gotye'ye ait bir kitabı müzayededen kurtarmak için çok fazla kıymet verdiği bu eseri okuyanların malûmudur. Çünkü içli aşığın nazarında bedbaht sevgilisinin üzerinde gezindiği satırlar ve yapraklar kendince çok kıymetlidir. Fakat sağ kalan eş tarafından ölen nişanlıya verilen hediyelerin de verese tarafından geri verilmesi caiz değildir. Verese bunların kıymetlerini takdir edip etmemekte serberstir. Fikrimizce bu hediyelerin de sağ kalan eşe iade edilmesi bunlara atfedilen manevî kıymet noktasından daha musip olurdu.

Nişan bozulmasından mütevellit tazminat ve hediyelerin iadesi gibi dâvâların nişanın bozulduğu tarihten itibaren bir sene içinde açılması lâzımdır. Bu müddet geçtikten sonra açılacak dâvâlar zaman aşımı sebebile mesmu olmaz.

Hakikat ve Güzellik

Hayrettin Sadık Uzerler
Bolu Ortaokul Resim Öğretmeni

Hariçten hassalarımızla muhtelif şekillerde aldığımız intibalar, edindiğimiz hükümler, mevzularına, intibak derecelerine göre hakikat olup devamlı ve sabittirler. Tecrübeler bize hüküm ve bilgilerimizin ne dereceye kadar doğru ve hakikate uygun olduğunu gösterirler. Canlı olsun, cansız olsun hariçte vücutlarını ispat edebilen her şey tabiatin parça parça tamamlayıcısıdır. Onlar, küçük, küçük hakikat ve varlıklardır; Zaman ve mekân ne olursa olsun varlıklarını muhafaza ederler veya başka şekillere inkilâp eder, çevrilirler. Yine bir şey olarak görünürler. Zihin onlara karşı bigâne kalamaz, Münasebetler tesis eder. Onlar hakkında bir hüküm bir bilgi edinir. (Demir ısı karşısında erir.) dediğimizde demir, bir maddedir, vardır; ısı ise Fizikî bir olaydır. Demir, ısıya gösterelim erir. Şeklini değiştirir. Biz bu işi gözümüzle görüyor ve bilfiil tecrübe ederek ispatlıyoruz. Demir ısı karşısında erir hükmündeki intibak mutabakat sarsılmaz, bozulmaz bir hakikat oluyor, aksini de düşünemiyoruz. Şayet böyle bir olay doğru olmasaydı, ortada hassalarımızla anladığımız bir iş mevcut olmayacaktı.

Güzel bir fikir bu, fikriniz güzel düşüncelerinde tamamen yanlışsız tasavvurunuz şayanı dikkattir.. Gibi sözleri hemen her zaman söyliye dururuz. Fikriniz güzel dediğimizde muhatabımızın o şey hakkında edindiği kanaat ve hükme biz de iştirak ediyoruz. Onun fikrinde güzel bir taraf beğenilecek bir taraf buluyoruz. Acaba bu güzellik nerededir? Fikrin ve hükmün neresindedir? Hüküm ve fikirlerimizin sebebiyle edindiğimiz görüş ve heyecanın neresinde gizlidir? Biz onu bir ilmî hakikat gibi anlatıp tarif edebilirmiyiz? Güzel ev, güzel çocuk, güzel resim, güzel şiir dediğimizde güzelden meramımız nedir? Güzeli nerede görüyoruz. Acaba güzellik her şeyde mevcut mudur? Yoksa o her şeyi ifade ediş anlatış ve duyuş kabiliyet ve başarısında mıdır?

Farzımahal, bir tablo karşısında hüküm veriyoruz; Nekadar güzel yapılmış, şu evlerin duruşundaki ahenke bak, ağaçlar nekadar maharetle çizilmiş.. diyoruz. Karşısında hattâ saatlerce hayran bakakalıyoruz. Bizi bir dehşet sarıyor, bambaşka bir güzellik intibaı içersin de heyecanlanıyor, zevk duyuyoruz. Acaba güzel bu tablonun neresindedir? Şüphesiz ki evlerde, ağaçlarda münferiden şunda, bunda aranmayıp tablonun umumî kavramında ve bizim ondan aldığımız intibada heyecan ve zevkimizde aranması gerektir .

Bu takdirde güzellik, bizim gördüğümüz, baktığımız eşyalardan edindiğimiz intibalarda aldığımız tesir heyecan ve zevkte olup hakikatla sıkı sıkıya ilgili bulunuyor.

Güzel olan zevklerimizdir. Zevklerimizi yaratan içtimaî seviyemiz terbiyevî durumumuz, muhitle olan münasebetlerimiz, bulunduğumuz muhit hakkında edindiğimiz düşünce tasavvur ve kanaatlerimizdir. Şu halde güzellik, ve güzelliği anlayışımızda gösterdiğimiz kabiliyet, biraz da zekâ işidir. Zeki insanlar güzeli daha kesin olarak anlarlar. Onların güzel karşısında duydukları heyecan diğerlere kıyasla ayrı ve başkadır. O insanlardır ki güzeli zorluk çekmeksizin daha kolay bulabilmek, içlerinde duyabilmek sırrına sahiptirler. Mizaç, huy, seviye, ne olursa olsun bir güzellik anlayışına malikizdir. Hepimizin bir güzel oluş tarafımız vardır. İşte bu mizaçlar, seciyelerin tenevvüüdür ki güzellik anlayışımızdaki farkları, ayrılıkları meydana getirir. Güzelin belirli ve kesin olarak tarif edilmeyişinde yegâne sebeb bu olsa gerektir. O başka türlü anlar, başka türlü tarif eder; ben başka türlü anlar, başka türlü tarif ederim. O halde güzel ve güzellik kesin tam bir tariften uzaktır. Güzel, hüküm ve fikirlerimizin içersindedir. Onu, daha üstün tutarız. Çünkü zevklerimizle alâkadardır. Hanki şey zevklerimizi, duygularımızı daha fazla anlatırsa, onlara daha fazla tecüman olmasını başarırsa, heyecanlarımızı okşamasını, uyandırmasını bilirse onu üstün tutacağımız pak aşikâr olarak bellidir. Zevkin olduğu yere sokuluruz; Zevkli şeyler bize sıcak görünür. Buna karşılık düşüncenin olduğu yere yaklaşırken duraklarız. Zevk emredicidir. Biz onun esiri yizdir. Nasılki pervane ışıktan ayrılamaz ve onun nurunda can verirse bizde zevklerimiz ve güzelliğe temizliğe ve doğruluğa olan ihtiyacımız peşinden koşarız ve eğer zekâ ve muhakememiz müdahele etmese kendimizi bu uğurda mahve kadar gideriz...

Güzellik anlayışı, estetik görüşü sağ ve duru olan kimselerdir ki diğerlerinden ayrılır. Onlar yaptıklarının gayesini bilirler, yürüyecekleri yolu daha önceden kestirebilir ve her sahada daha başarılı olurlar. Bu yüksek ve necip histir ki bizim kin, hasetlik, riya gibi kötü hallerimizin önüne geçer onun kuvvetli bulunduğu kimseler saadeti, neşeyi tabii menbaalarına daha yakın olarak alırlar. Onu kaybetmiyen sıkı sıkı muhafaza edebilen insan diğerlerinden tatlı ve daha içten gülmesini bilendir. Güzellik derindir. Kalbimizin, manevî benliğimizin en ince elyafına kadar işlenip gizlenmiştir. Düşünce ve fikirler onun yanında sathî kalırlar ve bir kaç tesirden sonra kafamızdan silinip giderler....

Fikirlerimiz demek isterdim ama, ruh bunlardan çok daha önce gelir ve onlara her zaman müdahele eder. Her hükümde her fikirde ruhî bir tesirin yeri büyüktür. İnsan her nekadar muhakemesi ve mesul olmak korkusu müdahale etse de ekseriya heyecan ve arzularının peşinden

sürüklenir. Güzel hakkında verdiğimiz hükümler dermeyan edilen fikir ve faraziyeler kuru kalıp ve şekillerdir. Güzelin içersine döküldüğü kalıblardır. Onun için güzeli zevklerimizde duyuş ve buluşlarımız da aramak gerektir. Bunların şiddeti, kuvveti ve hafifliği güzel anlayışımızda miyar sayılmalıdır.

Güzel olan zevklerimizdir. Eserin kazanacağı takdir herkesin görüşüne göre değişir, farklar gösterir. Birresmi seyrettiğimiz de herhangi bir müzik parçasının çalınma anında duyduğumuz heyecan, aldığımız intiba ve zevk birbirini tutmaz. Güzel eserler ve şaheserlerdir ki umumun takdirine mazhar olurlar. Onları takdirde, değerlendirmekte birleşir ve güzel olduklarını kıymetli ve ölmez olduklarını müştereken kabûl. ederizki bunlar karşısında bile görüşlerimiz intiba ve heyecanlarımız ve güzellik anlayışımız değişmektedir.

Demek oluyor ki güzel, hakikat denen şeyde mevcuttur. Hakikatsa bizim haricî alemle münasebetlerimizde edindiğimiz hüküm ve tasavvurların mevzularıyle olan mutabakat ve doğruluktadır. Bu tasavvur hüküm ve faraziyelerse kuru cansız ve sıkıcı olduklarından ruhî kuvvetlerimiz, ruhî fonksiyonlar bunlara müdahele eder. Ve onların önüne geçer. Şu halde güzel, ruhumuzda ve manevî benliktedir. Zevklerimizin tabii oluşlarına içtimaî seviyeye ve kültürümüze göre değişir. Güzellik zevklerimizdedir, bu sayede biz güzelden lâzım gelen faydayı temin ediyoruz. İlk söylendiği ve işitildiği zaman hariçteki hakikatleri varolanların güzel olduğunu anlıyoruz. O her zaman için değişir. Eşya başka bir şekle inkilâp eder, kıyafet değiştirir. Fakat içimizdeki his olan, zevk olan güzel değişmez. Zaman ilerledikçe, biz değişen türlü şekil ve varlıklara bürünen mevcudat karşısında kaldıkça o da beslenir, gelişip serpilir ve kuvvetlenir.

Kaba yontulmamış bir ağaç, bir taş parçasını güzel yapan şey, insan ve onun hünerli parmaklarıdır. Şayet yapıcı, yaratıcı olan kimse o şey hakkında bir güzellik anlayış ve zevkine malik değilse yapacağı eserde o nisbette çirkin olur. Güzel, yapıcı sanat'kârın kalbinden doğar ve parmakları ucundan meydana getirilmek istenen eserin nescine işlenip nüfus eder. Bunun için el ile yapılan her şey, makinanın yaptığından çok daha sevimli sıcak ve güzel olur.

Kristof Kolomp

Sabiha Ürkün
Erkek Orta Sanat Okulu
Tarih - Coğrafya Öğretmeni

15 ci yüz yıla gelinceye kadar Avrupa - Hindistan ticaret yolu Akdeniz - Kızıldeniz - Umman yolu idi.

— Hindistan bütün dünyaca çok zengin bir ülke olarak tanılıyor, İpek, Afyon, Safran ve baharat gibi maddeler buradan temin ediliyor ve Avrupa'da pek rağbet buluyordu.

Mahsuller Hindistan Çin, Malezya Adalarından Asyalı tüccarlar vasıtasile İran'a getirtilerek buradanda Arap kervanları ile doğu Akdeniz limanlarına sevk oluyor ve bu limanlardanda Venedik ve Ceneviz gemileri vasıtasile batı Avrupa'ya gönderiliyordu. Uzun nakliyattan dolayı bu maddeler pek pahalıya mal oluyordu.

Diğer taraftanda İstanbul'un 1453 de Türkler tarafından fethi dolayısile uzak doğu ile münasebat güç temin edildiğinden Avrupalılar uzak doğu ile doğrudan doğruya münasebet imkânlarını aramağa başlamışlardı.

İşte bu maksat ile ilk defa yola çıkan gemici Kristof Kolomp oldu.

Kristof Kolomp Üniversitede Coğrafya ve Matamatik tahsil etmişti. Bir çok haritalar çizmiş ve daha sonra Akdenizde, Afrikanın kuzey sahillerinde ve kuzey denizinde seyahatler yapmıştı. Bu seyahatlerinden ve tecrübelerinden edindiği kanaate göre Avrupadan hareket eden bir gemi daima batıya gitmek suretile Hindistanı bulabilirdi. Kolomp o esnada Lisbonda bulunduğundan bu fikrini Portekizin ileri gelenlerine açtı. Fakat onlar Kristof Kolomp'un bu fikrine iştirak etmiyerek adeta onunla alay ettiler. Bu hadiseden müteessir olan Kristof Kolomp vaziyeti İspanya Kralı Ferdinad Dragon ve karısı İzabel Dökastile anlattı.

Kral Kristof Kolomp'u himaye ederek emrine 3 gemi verdi.

Bu gemilerle Kolomp 3 Ağustos 1492 de Palos limanından batıya doğru hareket etti.

Kendisi gemilerin en büyüğü olan Santa Maria da idi. Nina ve Pinta arkadan geliyordu. Seyahati esnasında bir çok güçlüklerle karşılaştı. Bu arada tayfaları isyan bile ettiler. İlk olarak Kanarya Adalarına uğradılar. Rüzgâr dinmiş olduğundan müsait bir zamanı kadar orada beklemeğe mecbur oldular.

Kanarya Adalarından hareket ettikten bir kaç gün sonra denizde tahta parçası buldular. Bu, yakında bir kara parçasının mevcudiyetine kuvvetli bir delildi. Nitekim Palosdan hareketlerinin tam 70 ci günü Antil Adalarından bir tanesine ayak basmışlardı. Daha sonra Kuba Adasına vardılar. Burasını Kolomp Japonya zannediyordu. Oradan Haitiyi Adasını bularak Adaya «İspanyola» ismini verdi.

15-Mart-1493 de Palosa döndüler. Dönüşleri çok parlak oldu.

Kolomp bir seyahatinden sonra 3 def'a daha seyahata çıktı. 11 ci seyahatinde Antil Adalarından Daminik, Portoriko, Guadelop, Jamaika, Adalarını buldu. 3 cü seyahatinde Kolombia, Venezüellaya kadar gitti. 4 cü seyahatinde ise Honduraso vardı.

Kolomp yeni bir kıt'a bulduğunun farkına bile varmadan 20-Mayıs-1506 da sefalet içinde öldü.

O bütün hayatı boyunca bulduğu yeni Kıt'ayı Hindistan zannediyordu. Onun için İspanyollar Kolombun bulduğu bir yeni topraklardan bir kısmına (Antil Adalarına) batı Hint Adaları, yerli halkına da Hintli derler. İlk olarak Amerika Vespuçi adında Floransalı bir bilgin neşrettiği bir mektubunda Kolombun bulduğu bu yerlerin Hindistan olmayıp yeni bir kıt'a olduğunu yazması üzerine bilginin ismine izafeten bu yeni kıt'aya «Amerika» dendi.

Ozdiyar

O yeşil memleket gönlümde yaşar;
Hasret sevgileri içimden taşar,
Öbek öbek yeşil nazlı köyleri,
Gönlümden eksilmez hiç sevgileri.
Bu ruhla yaşarım uzaklarda ben,
Bu ruhla çıkarım her gün evimden,
(Çelenin) karları bağrımda erir,
(Abent) a her sabah selâm gönderir,
Dönerim özümden doğan seslere,
Benimle beraber çağlar her dere.
(Akkaya) da her gün nurlanan şafak,
Çamların üstünde bulutlar duvak,
Her köyün yanında yeşil bir koru,
Pınarlar akarken görünür nuru,
Bu yerler Efeler, Ozanlar yurdu,
Sazını her zaman çaldı duyurdu.
Köroğlu, Yunus'u ve Dertli'si var,
Sular gibi temiz, insan duygular...

Tarık Ziya Işıtman

Siyaset anlamı

Hayrettin Yalçın

Siyaset kelimesi bir çok mânaları ihtiva eden geniş bir mefhumdur. Bu yüzden siyaset anlamını iyi kavrıyabilmek için bir sınıflamağa tabi tutarak kullanıldıkları maksada göre iki guruba ayırıp tetkik etmekle işe başlıyacağız.

1 — Siyaset iktidarı ele almağa matuf meşru veya gayri meşru fikir ve hareketlerin yekûnudur .

2 — Siyaset bir ilim ve sanattır .

Siyaseti ilim olarak ayrı ve sanat olarakta ayrı bir guruba ayırıp tetkik etmek mümkündür. Fakat ben siyaseti gittikleri yollara göre tasnif etmeği daha doğru buldum. İlim ve sanat olarak siyasetin gittiği yol memlekete ve millete hizmet yoludur. Şahsî menfaat bu büyük ülkü karşısında kaybolmuştur .

Fakat birinci gurupta ise siyasetin gittiği yol muayyen ihtirasların tatmini ve muayyen menfaatların millete hizmet maskesi altında gizlenerek yerine getirilmeğe çalışılmasıdır.

Siyaseti bir ilim ve sanat olarak kabûl ettiğimiz takdirde ilim ve sanatın tabi olduğu kaidelerin hududunu aşamayız. Fakat birinci gurubu kabûl edersek maksada ermek yani iktidarı ele almak için her şey mubahtır, onu çerçevesine alabilen hiç bir şey yoktur. Bu hal daha ziyade parlinantarizmin soysuzlaştığı memleketlerde görülür. Bu yolu prensip ittihaz eden partiler siyasî mücadeleye proğramsız, fikirsiz, her türlü ahlâkî ve millî gayelerden arî olarak atılırlar, onlarca tek gaye iktidarı ele almaktır. Muayyen prensipleri olmadığından taraftar toplamak için memleket içindeki haklı haksız bütün gayri memnunluğu sömürürler. Eski bir ata sözünde olduğu gibi (her kese damarına göre şerbet) verirler. Hatta bir yerde söyledikleri başka bir yerde söyledikleri ni cerheder. Fakat kıymeti yoktur, onlar günlük siyaset adamlarıdır. İstikrar onları ürkütür, bu yüzden istikrara, temkinli ve ileri görüşlü politikaya muhafazakâr ve mürteci damgasını tereddütsüzce vururlar. Büyük Atatürk bir nutkunda bu noktaya temas ederken Partisinin değişmez bir düsturunu ve bütün partilere rehber olacak olan fikrini ne güzel ifadelendiriyor:

(YAPMAK İKTİDARINDA OLMADIĞIMIZ İŞLERİ UYUŞTURUCU, OYALIYICI SÖZLERLE YAPARIZ DİYEREK MİLLETE KARŞI GÜNDELİK SİYASET TAKİP ETMEK ŞİARIMIZ DEĞİLDİ .)

Fransız Komünst Partisinin ve Yunan EAM Partilerin ikinci Dünya harbindeki durumları bu hususta en canlı ve en yakın bir örnektir. Temenni edelimki bunlar beşeriyetin son tecrübeleri olsun, siyasetin bu lüzumsuz ve zararlı cephesi bütün Milletlere ebediyen kapansın.

İlim olarak siyaset, devletlerin idaresi ilmidir. Her ilmin bir takım kaideleri olduğu gibi siyaset ilminin de bir takım ana kaideleri vardır ki her siyaset adamı o kaidelere az çok bağlı kalmağa mecburdur. Fakat bu bağlılık çerçevesi çok geniştir. Bu geniş çerçeve içinde siyaset adamı hareketlerinde serbesttir. Meselâ beş odalı bir eve ihtiyacımız var, üç mimara ayrı ayrı plân yaptıralım. Bu üç mimarın varacakları gaye aynı olmakla beraber meydana getirdikleri eserler başka başkadır. Zaten ilim olarak siyaset burada sanat olarak siyasete karışır. Ben bu yüzden de siyaseti ilim ve sanat diye ikiye ayırmadım.

Siyasette fertlerin idaresine hakim olan prensipleri yani siyaset ilminin kanunlarını meydana koymak bütün ilimlerdekinden daha zordur. Çünki fertlerin idaresinde meydana çıkan hadiselerin sebep ve illetlerini bulmak için ilmin kabûl ettiği metotları burada tatbik etmek çok zordur. Bu hadiseleri müşahedeye tabi tutmak çok kere tecrip (Eksperimentution) yapmak imkânsızdır. Cemiyeti bir cam kavanoz içersine sokup hareketlerini ve temayüllerini tetkik edemeyiz. Bunun için siyaset ilminin metodu muşahhas bir metot değildir. Tarihi ve yaşanan devri tetkik ederek bundan alınacak dersleri siyaset adamının yani siyaset ilminin aliminin şahsî kabiliyeti ve ileri görüşüyle tamamlamak lâzımdır. Neticede meydana çıkan kaideler tatbikatta vereceği semereye göre siyaset kanunları mertebesine kadar yükselir. Bu kanunları tatbik edebilmek siyaset adamının maharetine bağlıdır. İşte tatbikatta istenilen maharet, siyaseti bir sanat şekline sokar. Bir ilim olarak siyaset bir sanat olarak siyasete malzeme hazırlıyan bir depodur. Siyaset adamı bu depodaki bilgileri şahsî kabiliyeti yani sanatkârlığının derecesi nisbetinde kullanılabilir. Zaten siyaset adamlarını diğer fertlerden ayıran en büyük vasıf buradan çıkar. Herkes siyasetin ilmî kaidelerini bilebilir, fakat her kes bir Atatürk, bir İnönü, bir Rozvelt, bir Çörçil ayarında siyaset adamı olamaz. Her nota bilenin çalgı çalamadığı gibi. Burada şahsî maharet çok mühim rol oynar. Bu maharet siyasette üç şeyi bulmak için uğraşır.

1 — Fertlerin temayül ve Duygularını sezmek

2 — Yapılacak işlerin ileride doğuracağı neticeleri görmek

3 — Yapılacak işlere muhitin ve fikirlerin hazırlanıp hazırlanmadığını anlamak.

Siyaset sanatında taklit en tehlikeli bir yoldur. İyi işler örnek alınabilir, fakat bu örneklarin dahi millet, muhit ve içtimaî hayat icaplarının potasında eritilerek bünyeye en uygun şekli vermek lâzımdır. Tak-

litçi sanatkâr bir fotoğraf makinesine benzer, onda sanatkârın hiç bir izi yoktur. Fakat bir tabloda bir şanatkârı mükemmelen okuyabilirsiniz.

Siyaset sanatında ahlâk ana kaidedir. Ahlâksız siyaset köksüz ağaç gibidir, yıkılmağa mahkûmdur. Siyaset doğruluk ve açıklık ister, eski bir filozofun tarif ettiği gibi siyaset, hislerimizi gizliyebilmek sanatı değildir. Bu düstur bu gün iflâs etmiştir. Halk dilinde yaşıyan (Açık konuş siyaset yapma) tabiri eski bir zihniyetin kırıntısıdır.

Siyasette sanat sanatkârdan daimî muvaffakiyet ister. Büyük İnönünün bir nutkunda işaret ettiği gibi :

(İKTİDAR MEVKİİ ÖYLE BİR MAHLUKTUR Kİ HER GÜN MUVAFFAKİYET DENİLEN BİR GIDA İLE BESLENİR.)

Yalnız siyaset sanatı diğer sanatlardan daha geç semere veren bir sanatlır. Bu yüzden siyasî sanatkâr kendi devrinde ilerde göreceği takdir kadar çok takdir göremez fakat insanların vücudu fanidir. Unutulmak korkunç bir heyülâ halinde gözümüzde büyür. İşte siyaset unutulmamanın bir garantisi olmak bakımından da çok caziptir. Bu sözlerimden siyaset adamı zamanında takdir edilmez diye bir netice çıkarılmasın ben demek istiyorum ki : Siyasî sanatkârın yaptığı işlerin semeresi arttıkça sanatına beslenen takdir de onunla beraber artar. Bu yüzden siyasî sanatkârı hal, maziden çok, İstikbalden az takdir eder.

— ? —

En çok yeşil'i severim renklerden.
Hayvanlar içinde
İpek böceğini !
Tek olduğun için
İnsanlar içinde de Sen'i
Tuhaf beğilmi ?

Nejat Köknar

Nesir

«Adem» le «Havva» dan bir parça

Şahap Süslüoğlu

— 1 —

[Ay bulut dalgalarının arasında, büyük, parlak bir yuvarlak halinde uçurumdan uçuruma yuvarlanır gibi... Yeryüzü ıssız... Dağın yamacında, yalçın kayaların üstünde Adem; yalnız başına dolaşıyor, adım attıkça gölgesi; kayaların üstünde sürükleniyor, uzanıyor, kanburlaşıyor.. Kayalar üstünde serseri dolaşan Adem ve arkasından sürüklenen hazin gölge; birbirine bağlı iki heyülâ gibi bazan tevekkuf, bazanda hareket eder.]

Adem : — Seni kaybettim Havva, bana ses ver, nerdesin Havva!..

[Yeryüzünün ıssızlığı ve gecenin sükûtu içersinde bu ses, dağdan dağa aksediyor. Karanlık ormanlar, vahşi hayvanların haykırışmalarile yerinden oynayor, kımıldaniyor gibidir. Ehram kadar yüksek ve muazzam ağaçların kovukları, karanlık mağaraların ağzı, sanki bütün aydınlığı içecek gibi, yeryüzünü karartacak gibi genişliyor.. İnsanın sinirlerinden geçen raşeler gibi, bütün havada bir ürperme var... Bazan ay bir çukurun içinde donacak gibi ve mehtap; katılaşmaya, koyulaşmaya başlayan bir seyyale oluyor... Yeryüzünün Kalbi imiş gibi kesik kesik çarpıntılar halinde aynı ses, zaman zaman çınlayor : Havva, Havva!.. Bu ses, başını taşlara vuran bir insan gibi gecenin sükûnuna çarpıyor ve akisler yapıyor : Havva, Havva, Havva!..]

Adem : — Bak, seni kaybettim, bana ses ver, nerdesin Havva!...

[Ellerini kayanın üstünde gezdirerek] işte şu kayanın üstünde sen benim elimi tuttundu, işte şu kayanın üstünde ben senin elini nefesimle ısıttımdı. Bak ben şimdi üşüyorum. Nerdesin gel, Havva!..

Mehtabın aydınlığı, sanki bir buz tabakası gibi çıplak vücuduma sarılmış; ayağımı taş, diken batıyor; lâkin buna rağmen içimde bir cehennem var... Şu acılar; hep seni kaybettiğimde bana geliyor, gelde acılarım gitsin; Lâkin nerdesin, ses ver, Havva....

— 2 —

Adem : — Seninle içersine sığındığımız [parmaklarile gösterir] şu kovuktu. Sen onun işte şurasına uzanmıştın. Ben çok susamıştım, sen bunu anladın, kurumuş, yanmış, çatlamış dudaklarımı sen dudaklarınla ısıttındı... Bak işte yine susamışım, gel, nerdesin Havva!..

— 3 —

Adem : — [Mecnun gibi kayadan kayaya sıçrar ve yine birdenbire tevekkuf eder.]

— Hava, işte şu ormanda başımıza geleni şimdi hatırlıyorum: güneş yoktu, ay yoktu, yıldızlar yoktu. Biz; karanlık içersinde idik. Sığınacak yer arayorduk.. Birdenbire rüzgârlar uğuldamaya başladı: Ağaç gövdeleri biribirine çarpıyor, dökülen yapraklar, kırılan dallar, yağmur gibi başımızın üstüne düşüyordu.. Ötede deniz köpürüyor, kuşlar, hayvanlar haykırışıyordu... Arslanlar, kaplanlar, atlar, filler, sürü sürü kaçışarak biribirini eziyor, kaynaşıp fışkıran denizin dalgalarile sürüklenen büyük balıklar ve timsahlar kayaların üstünde parçalanıyordu. Şimşekler çaktı, yıldırımlar düştü, yıldırımların yakıp düşürdüğü kartal naaşlerile ormanlar yandı.

İşte o zaman yangının alevinde bir fil, ta yanı, başımızda ve bir hamlede çarpılıp parçalandı. İşte o zaman Havva, korkudan zangır zangır titreyen vücudunla, titreyen ellerinle bana sokulup sarıldın, çarpan kalbini, titreyen sesini bir hıçkırık gibi dudağıma verdin. Bunun «söz» denen bir şekli vardı... Şimdi o hıçkırık, o söz içimde akisler yapıyor, gel, onu bir daha söyle; Lâkin nerdesin, niçin ses vermiyorsun Havva!...

— 4 —

Adem: — Sakın beni kayıb etme, sakın beni yalnız bırakma diyordun.. Lâkin söyle, hangi şeytan seni yahut beni bir daha aldattı?.. Acaba aldandık mı Havva!.. Ah, bu aldanış ötekine hiç benzemiyor: Cennetten kovulduksa beraber kovulduk, yer yüzünde sürünmeğe mahkûm olduksa, işte beraberce sürükleniyorduk; Lâkin bak, şimdi yanımda yoksun... Havva, eğer beni, yalnızca geriye yollarlarsa Cenneti de istemem: Ben yalnız başıma, Allahımın bu hesapsız nimetlerini ne yapayım?.. Şu kayalıklarda, şu ormanların, şu mağraların içersinde beraberce yaşıyorduk: Korkduksa beraber korktuk, ağladıksa beraber ağladık, güldükse beraber güldük... Şimdi ne korkmasını, ne ağlamasını, ne gülmesini biliyorum; Çünki seni kayıb ettim. Artık ses, ver söyle nerdesin Havva...

— 5 —

Havva, bir gün içinde uzandığımız ağaç kütüğünün sel sularile denize kaydığını hatırlarmısın ? Dalgalar kütüğü de, bizi de alıp götürdü... İşte o gün sen iki elinle sımsıkı bana sarılmış, korkudan haykırıyordun... Senin sarılman bana kuvvet, cesaret verdi; Fırtınadan da denizden de hiç korkmuyordum. Üstünde bulunduğumuz kütük, kuş gibi uçuyordu. Rüzgârlar, senin saçlarını yüzümn, dudaklarımın önüne dökdü, rüzgârlar saçlarımı boynuma doladı, ben onları koklarken tehlikeyi unuttum

bile... Acaba yine şeytan mı sana söyletti; dedinki: Kaybolursam ne yaparsın ?.. Ben hem korktum, hem de güldüm; Lâkin daha ziyade güldüm, çünki sen, kollarım arasında idin, çünki saçların boynuma dolanmıştı; çünkü vücutlarımızın ve dudaklarımızın arasında hiç bir boşluk yoktu ve nasıl kaybolabilirdin ?.. Fakat şimdi, işte yoksun.. Gel doğrusunu söyle, beni korkutmak için mi güldün?.. Lâkin bu korkuya benim tahammülüm yoktur, böyle kaybolma, saklanma gel, sesver, Havva, Havva, Havva...

— 6 —

— Sen o kütüğün üstünde kuş gibi denizde uçarken, ta enginlerde kızıl bir mağaranın ağzı gibi uzaklaşan, derinleşen güneşi sana göstermiştim. Sanki uça uça ta oraya gidecekmişiz gibi bana geliyordu. Şuna bak, demiştim. Şu aydınlığın rengi, dişimiz ve tırnaklarımızla parçaladığımız hayvanların kanından ziyade senin dudaklarına benziyor!... İşte o, sendeki bir şeye benzediği için hoşuma gitmişti. İstiyordum ki bir mağaraya gider gibi o kızıllığın içersine girelim... Lâkin ne tuhaf şey, sen bir daha bana sormuştun: — Kaybolursam ne yaparsın ?.. Şeytanın bir defa benden almış olduğu aklım, şimdi bana diyor ki sen ya bir kayanın arkasına, ya bir kovuğun içersine mahsus gizledin de beni korkutmak istiyorsun, öyle değil mi, söyle.. Bak, seni çağıra çağıra boğazım yırtıldı, sesim kısıldı, yeter artık ses ver, Havva... [Yıkılır gibi bir kayanın üstüne oturur, etrafını seyreder, dinler ve rüya görür gibi dalgın dalgın söylemeye başlar:]

— 7 —

— Bir gün ormanlarda meyva toplamaktan, hayvan avlamaktan geliyorduk, sen Havva, yorgundun, terlemiştin.. Fazla yorulmayasın diye sırtındaki postu aldım, kendi sırtıma koydum; böylece yürüyorduk, Senin varlığını kendimde sezmeye başlamışım, sen şu posta okadar sinmişsin ve şu benim etime o kadar yapışmışsın ki... Birdenbire, sen misin benmiyim bir türlü anlamıyordum ve ilk günahı işlediğimiz zamanki şaşkınlık bana geldi.. Öyle dalmışım, ki az kalsın yolumu şaşırıyor' az kalsın seni kaybediyordum, sonra da birdenbire kendime gelerek sana koştum, boynuna sarıldım..

[Birdenbire yerinden fırlayarak yine kayaların üstünde koşmaya, sıçramaya başlar...]

— Havva, işte senin o kokun şimdi beni çıldırtıyor, azgın bir hayvan gibi oluyorum, beni daha ziyade kudurtma.. Demin kafasını bir taşla ezdiğim dişi kaplanın postunu, gelde beraber yüzelim, artık gel, nerdesin, ses ver Havva...

[Deniz kenarındaki bir uçuruma gelir.]

— 8 —

— Birgün şu uçurumun kenarında idik. Korkunç bir temaşanın karşısında, sana baş dönmesi gibi bir şey geldi, bütün ağırlığınla vücudunu kollarım arasına terkediverdun. Ben sendeler gibi oldum; Lâkin şimşek gibi bir anda kendimi de, seni de tutmaya yetiştim. Sen dedin ki — düşüp ölürsem ne olur? Ben,—nemi olur, dedim, o zaman birbirimizi sevmek imkânı kalmaz, onun için böyle bir şeyin olmasını istemem..

Düşün, ki Havva, ben yalnız kalırsam, ay, güneş, yıldız, çiçek, meyva, hayvanların eti ve postu artık neye yarar?..

Yaz günlerinde serinlik, ve kışın sıcaklık ne kadar beyhude olurdu!... Düşün ki arzın çalkandığı, semanın ateş püskürdüğü zamanlarda, Denizin gürleyip köpürdüğü, hayvanların dehşetli haykırıştığı iztirap zamanlarında, korku ile kim gelip bana sarılır?. Ey fanî kadın, gel şu fanî ömrümüzün gündüz ve gecelerini; birbirimizden ayrı geçirmiyelim, senin uçurumdan düşüp parçalanmanı istemem; çünkü o zaman seni sevmem, onun için bunu istemem, Havva artık ses ver..

— 9 —

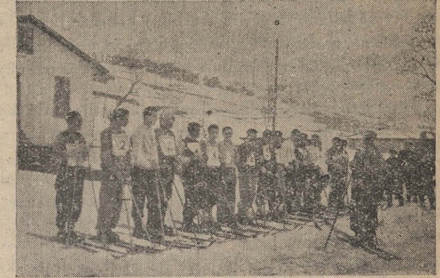
— Yalnız nerde kaldın, niçin ses vermiyorsun?. Yoksa bir uçurumdan mı düşüp parçalandın, yoksa seni bir ifritmi yuttu?. Bak işte hazin gölgemi kayalar üstünde sürüklüyorum. Bak işte gölgemle yalnız kaldım, söyle, bu yanlızlık iztirabını ne ile dinlendireyim?. Söyle arzın hangi diyarına gideyim?. Havva, eğer gelmezsen? O gördüğün fil gibi başımı kayalara çarpıp ezeceğim, eğer gelmezsen? Dişimiz ve tırnaklarımızla parçaladığımız hayvanlar gibi vücudumu kırıp kemireceğim. Şefkatli Havva, sürgün ve mihnet yoldaşım Havva, açlık ve tokluk arkadaşım in ve uyku arkadaşım Havva, kahkaha ve hıçkırık yoldaşım Havva, nerdesin Havva, ses ver Havva!..

Dağ Sporları ve Abant

Halit Timuçin
Spor Kolu Başkanı

Açık söylemek lâzımdır ki ekserimiz refah içinde dahi olsak, bedenî çalışmalarımızı ihmal ediyor, kırlarda, ormanlarda gezmeği hatırımıza bile getirmeden rahatlık arayoruz. Vucuttaki fazla yağlarını eritmek için hareket tavsiye edilen bazılarımız da, Şehir içinde günün bir kaç saatini gezmekle geçirdiğimizi söyler ve açık hava gezilerinin lüzumuna kanî olmayız. Halbuki Şehrin pis ve tozlu havası içinde gezmekle kırlarda, ormanlarda temiz hava içinde gezmeği birbirinden ayırt etmeyiz.

Dağlar, kırlar, tepeler, vadiler hem ruha, hem de bedene çok faydalı tesirler yapar. Büyük dağ gezilerinde tabiatın esrarlı güzelliklerile başbaşa kalırız. Dağ gezileri hangi mevsimde yapılırsa yapılsın, her birisinin ayrı zevk ve güzellikleri bulunur. Meselâ baharda yapılan dağ gezilerinde her taraf yemyeşil, çimen, türlü renklerde gönüle ferah veren çiçeklerle doludur. Kışın ise beyazlara bürünen tabiat içimizde vahşî bir zevk yaratır.

Abant'da kayak kafilesi

Dağlar, insana dertlerini unutturur. Bir tepeyi tırmanırken, bir yamacı inerken, bir dereyi geçerken kudret, itidal, çeviklik hassalarımız inkişaf eder. Dağcılık bir mücadele sporudur. Tabiatı yenmek için çok iyi hazırlanmış olmak gerektir. Yalnız bunda noksan olan şey alkıştır. Diğer sporlarda insanı muvaffakiyet derecesine göre alkışlarlar. Dağcılıkta ise, çıkılması güç bir zirveye tırmanıldığı zaman veya dik bir kayadan inilince insanın kendi duyduğu haz ve heyecan en büyük alkış yerine geçmez mi ?

Bazı sporlar vardır ki muayen bir yaştan sonra yapılması doğru değildir. Atletizim, Boks, eskrim ve Fudbol gibi. Halbuki dağcılıkta yaş aranmaz Şark İllerimizde kayak yapan altmışını çoktan geçmiş kimseler olduğu gibi Uludağda Gençlerle yarışa giren ve derece alan yaşlılara da rast gelinmektedir. Esasen büyük dağ çıkışlarında zorluğa tahammül

bakımından yaşlılar, gençlerden çok muvaffak oluyorlar.

Dağcılık, göründüğü kadar basit ve anlatıldığı kadar da korkunç değildir. Bu gibi hareketlerden evvel vücudu hazırlamak gerekir. Yükseklere çıkarken bacaklardan ziyade ciğerler ve kalp yorulur. Dağlara bacaklardan ziyade kalp ve ciğerlerle çıkılır. Düz bir arazide on saniye hiç nefes almadan yüründuğü, hattâ koşulduğu halde yokuş çıkarken buna imkân yoktur. Tedrice riayet edilerek kalp ve ciğerleri çalıştırmak ve güç hareketlere hazırlamak gerekir.

Bolu, dağcılık hareketlerine en müsait bir Bölgedir. Her mevsimde başka güzellikler arzeden dağlarımız, ormanlarımız vardır. İçinde oturduğumuz halde bu güzel yerleri gidip görmek ve gezmek merakı bizlerde yoktur. Çok uzak yerlerden türlü zahmetlere katlanarak Abanda gelen yabancıların sayısı gün geçtikce artmakta iken, merak edipte burnumuzun dibindeki bu dünya cennetine gitmeyen Bolulular az değildir.

Kadın ve erkek memleket gençliğine dağ ve yürüme zevkini aşılayacak bir teşkilât (Dağcılık kulübü) kurulmalı ve bu teşkilât evvelâ yakın yerlere ve köylere geziler tertip etmeli, gidilen yerlerde köylü ile temas ederek onlara faydalı bilgiler verilmeli. Köylü ile hemhal olarak onlara neşe götürmeli.

Günlük gezilerden gayri mektep tatillerinde öğrenci ve öğretmenler için birkaç gün devam edecek kamplar kurmalı ve küçüklere dağ sevgisini aşılamalıdır.

Hafta tatillerinde kadınlı erkekli guruplar halinde yeşil bir orman parçası içinde kaynamakta olan soğuk su başında eğlenceli bir gün geçirmek, her halde evde veya kahvede oturmaya tercih edilse gerektir. Bunu yapmak için bizde noksan olan şey teşkilâtsızlıktır. Kendimizi bir türlü alıştıramadığımız bu işte ön ayak olacak kimseler lâzımdır. Bir çok yerlerde ve bilhassa doğu İllerimizde, hafta tatilini şöyle yeşil bir çam dibinde dinlenmekle geçirmek için hasret çeken fakat bulamayan azmı insan vardır?. Bizler, güzelliğin ortasında oturduğumuz için kıymet bilmiyoruz.

Şehire yakın güzelliklerden başka elimizde cennet Abant ve Karadere ormanları var. Karadere ormanlarında insana hayret ve dehşet veren öyle güzel yerler var ki insan, saatlerce seyretmeğe doyamıyor. Hele Abant. O başlı başına bir âlemdir.

Küçük mikyasta da olsa Aban'tın kış güzelliklerinden istifadeye başlamış bulunuvoruz. Geçen mevsim, sırtlarımızda taşıdığımız bir haftalık yiyecekle beş arkadaş orada kayak yaptık. Ne yazık ki yiyeceğimiz tükendiği için hu güzelliklere doyamadan ve gözümüz arkada kaldığı halde ayrıldık. Bu yıl da kar yağar yağmaz malzemeleri Bölgece temin edilecek ve yiyeceklerini de kendileri temin edecek meraklılar Aban'ttan istitade edebilirler ve sağlıklarına birşeyler ekliyebilirler.

Hülâsa dağcılık yurt müdafaası bakımından lüzumlu, insan sağlığı bakımından ise çok faydalı bir spordur. Gençlerimize tavsiye ederiz.

Hikâye

Ruya

Ulviye Göktürk

Dışarda kar müthişti. Öyle büyük, öyle hızlı yağıyordu ki ....

Penceresinden baktığımız odada dört genç kadın var. Sobanın etrafına çektikleri koltnklarda oturmuş, yandaki yüksek etajerin üzerindeki bir vazoda duran herhalde vakitsiz açmış sarı renkli Fulyaların güzel kokularını içlerine sindirerek, bazen hulyalı, bazen enerjik hareketler ve mimiklerle şundan bundan konuşuyorlar.

Ve öyle ki havadan, soğukların şiddetinden, sonra ihtimal dahilinde olan gripten bahsederlerken, birden terbiye ve ahlâk dersine geçmediler, adeta atladılar, Bu nasıl oldu? Eğer sorabilseydik kendileri de belki şaşıracaklardı. Onun için bırakalım bakalım daha neler konuşacaklar.

Mevzu çok çabuk değişiyor. Kahve içmeleri onları tamamen başka bir mevzuda yürümeğe sevketti. Fal ve inançlar, Rüyalar ......

Şimdi itirazlar çok daha kuvvetli olduğu kadar, müdafalarıda öyle. Ve bahis hararetleniyor.

Ev sahibi olduğunu, hareketlerinden anladığımız kumral genç kadın, hafifçe arkadaşlarına doğru eğildi. Oldukça esrarengiz bir tavırla onlara bir şeyler söylüyor. Gözlerinde parlak bir alev var. Oldukça heyecanlı. Belki yıllarca evveli görüyor. Muhakkak olan şu ki misafirlerine enterasan, hatta bazı noktalarda birleştikleri bir geçmiş ânı söylüyor. Üç genç kadın hepsi biraz müteessir, gözleri dalmış bir halde dinliyor, bazen onu tasdik eder gibi başlarını sallıyorlar.

İsterseniz biz de kendimizi şu boş gordüğümüz koltuklardan birinde oturuyor farzedelim. Ve bu dört genç kadının hülyalı gözlerle, müşterek hatıralarla birbirlerini buldukları hikâye veya hakikatı dinliyelim.

— Çocuklar . . . . Turanın ölümüne hepimiz üzülmüş, ağlamıştık. Burada arkadaşımızdan uzun uzun bahsederek sizleri tekrar üzmek istemezdim. Yalnız şu var ki ben o zaman dehşetli bir buhran geçirmeme sebep olan, inanılmaz çok garip bir Rüya görmüştüm.

Tabii hatırlarsınız . . . . . O cuma günü ne kadar güneşli ve güzeldi. Mektebin müsameresinde Turanın teşrifatcı olduğu halde bizimle beraber olmayışına dikkat ettim. Fakat (herhalde bir işi çıktı, gelmedi) diye biran düşündüm.

Müsamereden sonra eve geldim, gülerek neş'eli bir akşam yemeği yedik. Annemin müsamere hakkındaki sorgularına cevap verdim. Biraz radyo dinledim. Sonra saat yirmi üçde herkes odalarına çekildi. Gündüzde epi yorgun olmama rağmen yatakta biraz kitap okuduktan sonra lâmbamı söndürdüm ve kendimi uykunun derinliklerine bıraktım. İşte asıl tuhaf olan ve beni Telepati hadisesine inanmaya sevkeden cihet burada başlar.

Kendimi mektepte görüyorum. Ama neresinde ve nasıl? Burası biraz dumanlı. Belki sınıfta, belki de bahçede veya Voleybol sahasındayım. Sonra mektepten çıkışımız. Turanla kolkola biz geliyoruz.

O bana:

— Fakat Semra vallahi, sizin eve kadar giderek boşuna zaman kaybediyoruz. diyor.

Ben de ona itiraz ediyor ve annemden izinsiz imkânı yok bir yere gidemeyeceğimi söylüyorum. — Peki, diyor. Madem öyle, annenden izin alalım da sana yeni evimizi göstereyim.

Fakat, ona bu konuşmamız esnasında dikkat ediyorum, tamamen değişmiş. O güzel, bukleli sarı saçları, omuzlarına simsiyah ve dümdüz inmiş. Üzerinde her zamanki lâcivert fermanuz yerine, arasıra giydiği siyah mektep önlüğü var.

— Turan diyorum, saçların niye böyle siyah ve düz oldu?

O, güzel dişlerini gösteren manâlı bir tarzda güldü.

— Semra onlar şimden sonra daima böyle kalacak.

Ben büyük bir hayret içindeyim. O sırada köşeyi dönüyor, bizim eve geliyoruz. Kapıyı annem açıyor. O zaman Turan annemden izin isteyerek şöyle diyor:

— Teyzeciğim, biz yeni bir eve taşındık. Müsade ederseniz Semra-ya orasını göstereyim. Annem muvafakat ediyor. — Peki kızım ve sonra her zamanki tenbihini bana tekrarlamayı unutmuyor.

— Semra, kızım sakın geç kalma . . .

Ben teminat veriyorum ve evden çıkıyoruz.

***

Sözüün burasında isminin Semra olduğunu öğrendiğimiz, genç ev sahibi elini hafifçe alnından geçirdi. Sonra sönmeğe yüz tutan sobayı canlandırdı. Tipi gittikçe artıyor, dışarıda her şey şimdi bembeyaz.

O anda misafirlerden biri, genç bir kumral kadın ;

— Kuzum Semra, sonra diyor, sonra ne gördün ? Evden çıktıktan sonra Turanla nereye gittiniz ? Semra yerine oturarak arkadaşlarına rüyasının sonunu anlatıyor.

— EvdenÇıktık. Tanımadığım bir yoldan Turan beni bilmediğim ve hiç ev olmayan bir boş araziye çıkardı. Fakat rüya bu ya, o boş araziden denize doğru bakınca bizim mektebi görüyorum. Ben tamamen hayret içindeyim. Ona :

— Turan, burada ne ev var ne apartman, yanlış geldik galiba diyorum. O, yine garip bir tarzda bana bakarak güldü. Sonra beni müstatil şeklinde yerden biraz yüksek beyaz mermer bir taşın önüne götürdü. Taşın bir ucuna ayağile hafifçe dokundu. Taş kendi mihveri etrafında dönerek açıldı. Ve aşağıya doğru inen ancak iki karış enliliğinde beyaz mermer ufak bir merdiven göründü. Ben bunları biraz korku ve hayretle seyrediyordun. Sonra Turan bana izahat verdi :

— Semra, bunlar modern evlerdir. Bak işte bu benim evim.

Kendisi merdivenlerden bir kaç basamak indi. Sonra bana dönerek elimi tuttu.

— Gel Semra, sana içerisini gezdireyim, dedi. Ben gülerek ona baktım. Sonra mektebe doğru döndüm. Güneş ufukta büyük bir kızıllık bırakarak batıyordu. O zaman annemin ihtarını hatırladım. Bana:

— Kızım geç kalma demişti. Bunu, Turana da söyledim. O bana hak verdi.

— Peki Semra git. Geç kalma dedi. Onu incitmekten korkarak.

— Turancığım öğrendim ya nasıl olsa bir gün gelirim dedim.

Öpüşerek ayrıldık. O bir kaç basamak daha indi. Ben bir kaç adım yürüdükten sonra döndüm, arkama baktım. O bana gülerek elini salladı. Kendisine mukabele ettim. Turan bu hareketini daha bir kere tekrarladıktan sonra, merdivenleri tamamen inerek taşı başının üzerine çekti ve kapattı. İşte çocuklar rüyam bu........

Odada derin bir sessizlik oldu. Hepsi, dördü de mahzun . . Semra dalgın devam etti.

— Ertesi sabah bir mayıs bahar bayramı olduğu için mektep tatildi. Pazar günü de imtihana hazırlanmak için hepimiz ders çalışıyorduk. Onun için, müthiş vakayı duymadım. Pazartesiyi iple çekiyordum. Turana bu tuhaf rüyamı anlatmak istiyordum. Halbuki.....

Misafirlerden sarışın ve narin olan heyecanla oturduğu koltuktan doğruldu. Asabî bir jestle:

— Halbuki dedi. Turan senin rüya gördüğün o cuma gecesi kendini asmak suretile hayatına son vermişti: Ve öldüğü zaman giydiği elbise , o siyah mektep önlüğü imiş. Zavallı kız ......

O anda elindeki yün işini otomatik bir surette, çabuk çabuk yapan esmer, sakin, sevimli olduğu kadar güzel genç bir diğeri söze karıştı:

— Zavallı Turan ... Ona ancak (zavallı) diyebiliriz. Bu hususta hakkın var Emel. Fakat biliyor musun, Semranın rüyası cidden düşündürücü. Eğer vak'adan sonra Semra böyle bir rüya görseydi, bu kadar ehemmiyeti olmazdı. Zira tesir altında kaldı diyebilirdik. Fakat hiç bir şey bilmeden .....

Ev sahibi hafifçe içini çekti:

— Kâinat bizim için henuz ancak bir muammadır. dedi. Saat beşi vurdu. Dışarda tipi olanca şiddetile devam ediyordu.

Beşiktaş 25-11-1946

Hayat

Ne zaman görsem yüzün çizgili
Ben değil, yaş olmuş sanki
Gözlerinin nasibi!
İki teselli kaynağı var sence,
Şişe ve meyhane!
Niçin hep ayni saatte aklına gelir karın.
Varsa, anan baban çocukların.
Yaşıyormusun ki dostum
Durur durur bu şarkıyı söylersin
"Bir ihtimal daha var
O da ölmek mi dersin?!„

Nejat Köknar

Halkevi Çalışmaları

10 . 11 . 1946 günü Atatürk'ün ölümü ihtifali Halkevi salonunda büyük bir kalabalıkla yapılmıştır. Gece de ayrıca Edebiyat Kolu tarafından (Atatürk Gecesi) tertip edilmiştir.

23 . 11 . 1946 Cumartesi günü akşamı Halkevi salonunda aile toplantısı yapılmıştır.

14 ve 15 . 12 . 1946 günleri akşamları Halkevi temsil kolu tarafından hazırlanan (Ayşe Pınarı) piyesi ve (Bir ilân hatası) komedisi temsil edilmiştir.

21 . 12 . 946 Cumartesi akşamı Halkevi salonunda bir aile toplantısı yapılmıştır.

31 . 12 . 1346 günü akşamı yardım sevenler cemiyeti yararına hazırlanan Yılbaşı Balosu Halkevi salonunda verilmiştir.

9 . 12 . 1946 günü Mudurnu Halkevinde Biçki - Dikiş sergisi açılmış ve 11 . 12 . 1946 günü sona ermiştir.

Bolu'lu değerli ressam Mehmet Yücetürk önümüzdeki sayıdan itibaren büyük ressamlardan (Vermeer)in hayatı ve eserleri hakkındaki devamlı yazısını dergimizde neşredecektir.

~~~~~~~~~~

İki senedir basılan kapak klişemizi dergimize lütfetmiş olan değerli hemşehrimiz Emin Barın önümüzdeki sayı ile başlayan 3 üncü cildimizi yeni bir kapakla mükemmelleştirmeyi vaat etmişlerdir.

Abant

Bolu Halkevi Kültür Dergisi

Sayı : 13 — Ocak - Şubat 1947 — Cilt : 3

İçindekiler

~~~~~~~~~~